

Hea Kodanik

Ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 79
talv
2019

Kas on elu
väljaspool
Tallinna?

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub koos oma eelkäija EMSL-i infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 3600.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sule- ja pildimeistritele!

Tekstid valis ja toimetas

Andrei Liimets | andrei@heakodanik.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

Vabaiühenduste Liit, Telliskivi 60a,

10412 Kalamaja

664 5077 | info@heakodanik.ee

www.heakodanik.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav heakodanik.ee/uudised (artiklid üksikhaaval) ja www.heakodanik.ee/heakodanik (kogu ajakiri ja arhiiv)

Paberil leiad ajakirja Vabaiühenduste Liidu kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest, Tallinna Lennujaamast ja parematest kohvikutest. Oma postkasti saab ajakirja tellida, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@heakodanik.ee.

Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmutist saab ka toetada – www.heakodanik.ee/toeta, reklaamihinnad leiad www.heakodanik.ee/heakodanik.

Soovid näha ajakirjas oma reklaami?
Kirjuta info@heakodanik.ee.

roheline trügis

Trükitud keskkonnateadlikus trükiettevõttes Ecoprint

Kaanel

Kaanelfoto: Kristjan Lust

Kui Saaremaal Ratla puisniidul üks tamm 2014. aastal roosaks muutus, siis hinnati selle kuivanud puu uue elu kestuseks viis aastat. Seisab seal ikka veel, aga ilmselt pole teda kauaks. See ilu on paraku ajaline. Natuke ootamatu värvilise puu taga oli Heiki Hanso ja Eesti Arboristide Koja ettevõtmine, eesmärgiks eksponeerida loodusliku puu võra ja näidata selle ilu. Roosa tuleviku nimel askeldas puu juures paarkümmend vabatahtlikku ning värviga toetas ettevõtmist mandril asuv värviäri.

Pole kahtlustki, õnnestus. Muidugi õnnestus, kui saarlased isegi muhulased kadedaks ajasid ja need oma saarel 2015. aastal ühe puu sebratriibuliseks võõpasid.

Roosa puu tekkest saati hakkas kaunis tammedega puisniit autoga möödavurajatele hoopis sagedamini silma. Autod peeti kinni, pildistati, küllap mõtles mõnigi uudistaja, et kes see eestimaine Christo* on, kes sellise taiesega maha on saanud. Mõni oli vahest üllatunudki: “Ohhoo, maal on elu!” Võimalik, et isegi rohkem kui selle roosa puu võra väärtustus puisniit oma kaunite tammedega. Kes seda loomulikku ilu ikka märkab, kui keegi peatuma ei ehmata.

Eks see ettevõtmine tekitas ka võõristust. Loomulikult oli neid, kes teatasid, et surnud puu on putukate ja satikate kodu ning sellesse kodukeskkonda nõnda jõhkralt sekkumine on tõsine pahategu. Üks proua teatas suisa, et “me eksponeerime sellega oma harimatust ja näitame, et puutumatu loodus ei ole siiski see, mille pärast peaks meie saart väärtustama”. Seda küll alles siis, kui saarlased natuke hoogu läksid. 2018. aasta Teeme Ära talgupäevaks käidi välja kõlav idee “Saaremaa 100 värvilist puud”. Natuke eksitava loosungi taga oli küll vaid nelja puu värvimise mõte.

Detsembrikuus tulid kurvad uudised Rakverest. Seal oli üks solvunud ettevõtja loata maha võtnud väikese puisniidu täie tammesid, et teha ruumi päikesepaneelidele. Roosat nende seas polnud, inimesed, kes tühjast aasast mööda sõidavad, enamasti ei tajugi muutust.

On omamoodi sümboolne, et maal võib olla kaunis loodus ja ilus elu, aga kui miski sellele tähelepanu ei tõmba, siis ei märka ka ilu ja elu kadumist peaaegu keegi. Kohalikud vaid, seniks kui neid on.

Nõnda on maal tegutsevatel kodanikuühendustel ka üks ootamatu roll. Olla roosaks tammeks. Olgu selleks siis kodanikuühenduse peetav erakool, mis paikaloksunud vallaelus vahel porinat tekitab – „miks seda vaja on!?” –, aga ikkagi kaugemaltki inimesi kohale meelitab, suisa kooli ligi kolima. Või siis ettevõtlike naiste ühendus, kes tegutseb nii hoogsalt, et linnaprouadele hakkab tunduma, et nad linnas kuidagi napilt oma elu elavad. Või siis lugematud külaseltsid, kes oma kogukondliku tegevusrõõmu ja saavutusvõimega iga külalise linnalisele kodanikuühiskonnale tagasi panevad vaatama ja mõtlema, et kas linnas saaks ka nii või tuleb tõesti maale kolida...

KARL-KRISTJAN NIGESSEN

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastab
Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

KÜSK Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

KODANIKUÜHISKONNA TOETUSEKS

* Christo, kodanikunimega Christo Vladimirov Javacheff on bulgaaria päritoluga maakunsti (land art) klassik, selle kunstidistsipliini üks suuremaid nimesid. 84-aastase vanahärra loometee jätkub vaatamata sellele, et tema abikaasa, muusa ja kaasautor suri 2009. aastal. “Christo kaubamärgiks” on kolossaalsed pakitud objektid, hooned ja sillad, isegi saared, aga ka värvikad mastaapsed kunstiprojektid looduses.

Sisukord

4-5 Sissejuhatus

Lauri Läänemets jagab avaessee kogemusi, kuidas teha ägedaid asju ka väljaspool pealinna.

6-9 Õhus

Kodanikuühiskonna aasta tegijad, aasta vabatahtlikud, annetamistalgud, arvamusfestival ja palju muud.

10-35 Kas on elu väljaspool Tallinna?

Hea Kodanik küsis, head kodanikud vastasid. Kogemusi, mõtteid, rõõme, muresid ja unistusi kõikjalt üle Eesti.

11 Harjumaa

14 Lääne-Virumaa

15 Ida-Virumaa

16 Jõgevamaa

17 Tartumaa

21 Põlvamaa

22 Võrumaa

23 Valgamaa

24 Viljandimaa

26 Järvamaa

27 Pärnumaa

30 Saaremaa

31 Hiiumaa

32 Läänemaa

34 Raplamaa

36-39 Tehnoloogia parema maailma heaks

Jaan Aps õpetab taltsutama hundihammastega ähvardavat tehnoloogiat.

40-41 Vabaühenduste Liit ja liikmed

Kogukondade ühendamise jagab mõtteid Eesti Leader Liit.

42-43 Parusski

Võimalik Tallinnas, võimalik igal pool

Olen pärit Tallinnast, kuid nagu minuealiste põlvkonnas tavaks, veetnud kõik suved Lõuna-Eestis vanaema-vanaisa juures, kus aastatega kujunesid lemmiktegevusteks viljakoristus, heinategemine ja mustikate korjamine. Viimased kuus aastat olen aga elanud Järvamaal, Paide ja Türi vahel Väätsal. Nii on minu taust võimaldanud näha Eesti elu iga külje pealt ja see on andnud ka julguse võtta Järvamaal ette kõikvõimalikke tegevusi, mida pigem suurlinnaga seostatakse.

Tihtilugu kiputakse võimalusi ja tegevusi lahterdama suurlinna ja ülejäänud Eesti omadeks, justkui suurlinna asju ei saaks teha mujal. Tegelikkus on aga hoopis vastupidine ja selline mõttekäik hakkab piirama meie ettevõtmisi, lämmatab initsiatiivi ja võtab julguse.

Peaaegu kõik, mis on võimalik Tallinnas, on võimalik igal pool Eestis,

kuid väga paljut sellest, mida saame mujal Eestis teha, ei ole võimalik teha Tallinnas. Suurim erinevus seisneb selles, et Tallinnas ei ole metsi, põlde, rabasid ja vaikust. Majad, autod, inimesed on igal

Tihtilugu kiputakse võimalusi ja tegevusi lahterdama suurlinna ja ülejäänud Eesti omadeks, justkui suurlinna asju ei saaks teha mujal.

pool olemas ja kui vaja, saab neid ehitada või neisse kedagi elama kutsuda.

Kõige olulisemad on inimesed. Inimene algatab, inimene ehitab, inimene teostab,

inimene kutsub teisi, inspireerib, leiab raha ja kaasamõtled. Kui teil on tahe, siis tehke!

Minu elu üks paremaid näiteid on Väätsa Põhikool, milles õppis 2014. aastal 106 õpilast ja see arv vähenes. Kõik prognoosid näitasid negatiivset trendi. Vallavanema kui kogukonna esindajana aitasin seada koolile uued eesmärgid: saada valla arengu mootoriks ehk siis mõelda laiemalt – mitte ainult lastele, vaid ka täiskasvanutele, mõjule ettevõtlusele, kultuurielule, inimeste suhtumisele – ja teiseks viia ellu haridusuuendusi, nagu riikliku haridusstrateegia täiemahuline, jõuline rakendamine.

Loomulikult oli pisaraid, sest ambitsioon oli mõistetamatult suur. Loomulikult pidin koos koolijuhtidega vahel ise Tallinna või Tartusse koostööd ja näiteid otsima minema, et pakkuda tuge ja veenduda – oleme õigel teel.

Nüüd on Väätsa Põhikool üks Eesti haridusuuenduse lipulaevadest. Õpilaste arv on kasvanud 150 peale, lisandunud koostöölepingud ülikoolidega, juhitakse kosmosekoolide võrgustikku. Direktor käis paari aasta eest OECD maailma haridusministrite kokkusaamisel ja selgitas, kuidas haridusuuendusi ellu viia. Väikese maakooli direktor, mitte keegi Tallinnast või Tartust. Kui vaid tahad, on kõik võimalik.

Abiks on sellel teel suhted, info ja teadmised. See kõik on meie endi kätes. Kunagine USA president Bill Clinton alustas ülikooli ajal teadlikult kontaktivõrgustiku loomist, et saavutada elus seda, mida soovib. Valem on järgmine: mida rohkem erinevaid asju teed, seda rohkem lisandub kokkupuuteid erinevate inimestega. Mida rohkem kontakte, seda rohkem infot ja võimalusi.

Mida teha aga siis, kui tegijaid on vähe? Siis tuleb neid juurde kutsuda. Omavalitsuse või maakonna tasandil panustaks ma raha heade inimeste tagasi kutsumisse. Näiteks programm “100 kõige andekamat Põlva noort koju tagasi”. Mitte ainult need, kes viitele õppisid, vaid andekad inimesed igal elualal. Või “100 kõige suurema võrgustikuga Valgamaa noort koju tagasi”. Võib vaid aimata, mida selline loovuse ja teadmiste hulk meie kodukohaga teeks.

Osalesin hiljuti ühel arutelul, kus noorem põlvkond nimetas oma kodulinna

pommiauguks. Milline suurepärane võimalus, mõtlesin mina. Kohas, kus kõik tundub tasaselt kulgevat, on iga teistmoodi algatus või sündmus võrdeline maavärinaga ja ei saa mitte ainult kohalike, vaid ka üleriiklikku tähelepanu. Sest neid inimesi Tallinna kortermajades, sealhulgas ka ajakirjanikke, kelle süda ihkab Kalamaja moodi ägeda elu järele väiksemas paigas, on tegelikult väga palju.

Üks mulle teadaolev õnnestumist võimendav asjaolu valitseb siin maailmas veel. See on koostegemine. Üksi on võimalik võita maratone, aga kogukondlik kordaminek eeldab ühist tegutsemist. Me kõik oleme kogenud, et idee on hea, kuid kaasa ei tulda. Minu rohi selle vastu on olnud varajane alustamine. Jõuluprojektist räägin juunis. Natukene. Annan võimaluse mõttega harjuda. Siis augustis ja oktoobris lükkame tempo peale.

Meil on mitmeid hästi toimivaid kogukondlikke ettevõtmisi. Näiteks kortermajade festival kolhoosi ajal põllu nurgale ehitatud majade vahel. See kannab konkreetset sõnumit kogu Eestile – Kalamaja või Supilinna päevad on sama ehedalt võimalikud igal pool. Inimesed on sama ägedad, sama tegusad. Lumememmesid ehitame talvel üle tuhande, kui saab – tasuta turismimagnet, aga veelgi enam tekitab noortes peredes soovi meile elama tulla.

Üks hulljulgemaid plaane oli Teeme Ära talgute raames ühe päevaga rabasse peaaegu kaks kilomeetrit laudteed ehitada. Kui raha ei ole, aga on tahet, siis rohkem kui kolmesaja inimesega osutus see võimalikuks. Väikesel kogukonnal on suurlinna ees tohutu eelis – see ei ole anonüümne, selle kirjutamata reegleid on võimalik päris kiiresti ümber kujundada. Ennekõike hea eeskujuga.

Eestis on väga palju tublisid kogukondi, vabaühendusi, omavalitsusi, inimesi, kes iga päev tõestavad, et kõik on igal pool Eestis võimalik, see on kättevõtmise asi. Jah, vahel on raskem, elu on ka vahel ebaõiglasem, kuid miski pole võimatu. Edukas olemiseks ei ole vaja käituda pealinna liivakasti reeglite järgi – need on loodud seal hakkama saamiseks. Laskem oma mõte vabaks. Suuremal osal muredest on ka teine külg – võimaluste külg.

LAURI LÄÄNEMETS
Riigikogu liige Järvamaalt

Elisa Vellamaa

Palju õnne, aasta vabatahtlikud ja kodanikuühiskonna aasta tegijad!

Detsembri alguses tunnustasid Eesti Külaliikumine Kodukant ja Vabaühenduste Liit Saku mõisas aasta vabatahtlikke ja kodanikuühiskonna aasta tegijaid. Tunnustused andis üle ürituse patroon president Kersti Kaljulaid.

Tunnustatuid ja tunnustamiseks esitatud kandidaate tänas rahvastikuminister Riina Solman: “Kodanikuühiskond on justkui riigi südametunnistus, väga oluline komponent tugeva riigi retseptis. Aitäh kõigile tunnustuse saajatele, aga ka kõigile, kes küll tunnustust ei saa, kuid töötavad iga päev parema Eesti nimel. Tänu teie eestvedamisele sünnivad algatused, mis muudavad Eesti paremaks kohaks meile kõigile.”

Laureaadid valiti tänavu välja 200 kandidaadi seast, keda sai tunnustamiseks esitada igaüks.

KODANIKUÜHISKONNA AASTA TEGIJAD ON

Aasta vabaühendus Nähtamatud Loomad

Nähtamatud Loomad on lühikese ajaga üles ehitanud järjepideva, rohkelt vabatahtlike kaasava ning oma töös eduka ja nähtava organisatsioon. Ühtaegu osatakse näidata nii

sõbralikku naeratust, kutsumaks üles keskkonnateadlikumale toetumisele taimsetel teispäevadel, kui ka küüsi, tegutsedes jõuliselt karusloomakasvatuse ja puurikanade munade müügi lõpetamise nimel.

Aasta missiooniinimene Dmitri Rõbakov

Dmitri Rõbakov on ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja, kes on andnud tööga neljas venekeelses koolis märkimisväärse panuse vähemate võimalustega noorte Eesti ühiskonda lõimimisse. Oma töös põimib ta järjepidevalt kodanikuteadlikkuse kasvatamist ja avatud ühiskonna põhiväärtusi. Õpilaste vajadusi arvestades püüab ta leida neile arenguvõimalusi ka väljaspool kooli, viies neid kokku riigijuhtide, äri- ja kultuuriinimeste ning vabaühendustega. Lisaks on Rõbakov kaasa löönud Eesti Koostöö Kogu rahvuste ümarlaua ja Eesti Inimõiguste Keskuse nõukogu liikmena ning osaleb aktiivselt kaasavate õppemethodikate arendamises ja rakendamises.

Aasta avaliku võimu esindaja Sotsiaalministeerium

Sotsiaalministeerium näitas tänavu eeskuju strateegiliste partnerite valimisega. Vähesed ministeeriumid on oma partnerid leidnud nii läbimõeldult ja läbipaistvalt, kus püstitatakse selged ülesanded, mida partneritelt oodatakse, korraldatakse avalikud konkursid ning sõlmitakse pikemad lepingud kui varasemad üheaastased. Niimoodi võiks talitada kõik ministeeriumid, et koostöö oleks projektipõhisuse asemel sisulisem ning toetataks teadlikult ka vabaühenduste huvikaitse suutlikkust. Sotsiaalministeerium väärib tunnustust ka kõigi ühiskonnagruppide vankumatult võrdse kohtlemise eest, kui väärtuste eest seismine ka ühiskonnas vastakaid emotsioone tekitab.

Aasta häääl Fridays for Future Eesti

Fridays for Future Eesti on osa Rootsi kooliõpilase Greta Thunbergi eeskujust innustust

Mattias Tammet, VPK

saanud üleilmsest noorteliikumisest, mis kutsub üles astuma jõulisi samme kliimakriisi leevendamiseks. Ajal, mil poliitiline eliit jageleb järgmiste valimiste protsendipunktide nimel, on noortest kujunenud teaduslikku konsensust võimendav mõistuse hää, mis kutsub üles nägema pikemat perspektiivi.

Aasta innustaja Vunki mano!

Võrumaa arenduskeskuse ellukutsutud "Vunki mano!" loometalgutel võetakse juppideks ja pannakse uuesti, üheskoos ja innovaatsiliselt, kokku maakonda ja inimesi puudutavad plaanid. Eri valdkondade partnereid ja Tallinna ülikooli teadlasi kaasates ning koosloome meetodeid katsetades arendavad osalejad kohalikku elu edendavaid ideid ja avalikke teenuseid. Loometalgud toovad kokku kodanike kogemuse, ekspertide teadmised, ettevõtja realistlikkuse ja ametniku vastutuse. Korraldajad usuvad, et kaasates probleemide lahendamisse kõik pooled, saab olla kindel, et lahendus on kõiki arvestavalt läbi mõeldud.

Aasta teerajaja Tartu noorsootöötajad ja kogukond

Tartus Lille noortekeskusesse plaanitud

LGBT-arutelule järgnesid vägivallaähvardused ja võimuerakonna korraldatud meelevaeldus. Vaenulikkuse kiuste astusid Tartu noorsootöötajad sõnakalt esile, et nende noored saaks turvalises keskkonnas omale oluliste teemadega tegeleda. Lille noortekeskuse noorsootöötajad, noorsootöö keskuse ja linnavalitsuse noorsooteenistuse juhid seisis julgelt Tartu noorte eest, toetasid üksteist ja selgitasid, mida iga hirmutatud ametnik ei pruukinuks teha. Avatud ühiskonna eest astusid välja ka kohalikud ettevõtted ja kogukond – just selline julgus ja kodanikualgatus aitavadki hoolivat ühiskonda kaitsta.

VABATAHTLIKE AUMÄRGI SAID

Aasta vabatahtlikud

- Urmas Sarja, Lüübnitsa Külaseltsi eestvedaja
- eriolümpialaste abiline Merli Ilves, Eriolümpia Eesti Ühendus
- vabatahtlike saameister Kirke Raidmets, Eesti Looduse Fond
- elupõline aktivist Aare Ernes, Emmaste Vabatahtlik Päästekomando
- kujundaja ja disainer Jaakko Matsalu, JCO Design, Heateo

Sihtasutus, Nula inkubaator

- Jane Koitlepp, Naiskodukaitse Sakala ringkond
- Eva Lepik, MTÜ Wikimedia Eesti vabatahtlik
- Viive Lehtla, Kõpu Naisseltsi eestvedaja

Aasta vabatahtlike kaasajad ja juhendajad

- Eve Peterson ja Eesti Vähihaigete Laste Vanemate Liit, Pardiralli ning vähihaigete laste ja nende vanemate tugikeskuse looja
- Jüri Nurk, vabatahtlik kalakaitsja
- vabatahtlike juht Monika Schults, MTÜ Vanem Vend, Vanem Õde
- Mario Luik, Vainupea küla seltsi eestvedaja

Aasta ettevõtte

- Telia Eesti AS

Kodanikuühiskonna aasta tegijaid tunnustab Vabariiklaste Liit alates 1996. aastast. Vabatahtlike tunnustussündmust korraldab Kodukant alates aastast 2005. Esmakordselt toimub tunnustuste jagamine ühiselt. Tunnustusüritust toetab Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Eesti esimestel **ANNETAMISTALGUTEL** koguti üle 128 000 euro

3. detsembril toimusid Eesti esimesed annetamistalgud, mille käigus toimus üle Eesti 111 kampaaniat ja üritust. Talgutel osalenud vabähendustele annetati rohkem kui 128 000 eurot, mis sisaldab Swedbanki poolt “Ma armastan aidata” keskkonnas kahekordistatud annetusi.

Esimeste talgute kohta märkimisväärne rahasumma on rõõmustav, kuid lisaväärtuse annavad päevale talgujuhtide jagatud positiivsed emotsioonid.

Paljud töid välja uute annetajate leidmist ning rõõmsaid taaskohtumisi poolehoidjatega. Näiteks Türi Kogukonnaselts selgitas, et nende jaoks olid annetamistalgud uus olukord ja et nad sidusid selle avatud uste päevaga. Korraldajaid rõõmustasid nii kogutud toetus kui ka tekkinud kogukonnatunne.

Mitmele ühendusele olid annetamistalgud esimene kord annetusi koguda. Võimlemisklubi Päril sõnul üllatas neid kõige enam, et iga annetaja kohta keskmiselt kogutud summa oli suurem, kui algelt loodetu. Lisaks rahale jõudis paljude ühinguteni rohkelt positiivset tagasisidet ja toetusavaldu.

Mitmel puhul leidsid vabähendused esmakordse annetuste küsimisega kindlust, et nende eesmärk kõnetab inimesi, kes tahavad ka oma toetusega öla alla panna. Üliõpilaskonna Sihtasutus tõi välja heameele, kui paljud inimesed olid valmis annetama ning väljendasid positiivset hinnangut ühingu tegevusele. Eriolümpia Eesti Ühenduses rõõmustati õppetunni üle, et annetuste kogumise pärast pole vaja häbi tunda – see võib hoopis luua poolehoidjatega tihedama sideme.

Edukad olid eelkõige need talgukorraldajad,

kes toetajatega avatult ja aktiivselt suhtlesid ning selgelt välja töid, mille jaoks nad annetusi koguvad. Minu Unistuste Päev pani konkreetse eesmärgi: aasta suurima unistuste perepäeva kulude katmine. Samuti näitas nende kogemus, et pidev tagasisidestamine on annetajatele väga oluline, näiteks andsid nad jooksvalt teada, kui palju raha on juba kogutud ja kui palju veel vaja koguda, et eesmärk saaks täidetud.

Heategevusfondi Naeratus Eest sõnul oli kõige rõõmsam ühine tegevus ja poolehoidjate kaasamine. Fond soovib sõltuvalt tegevustest olla annetamistalgute päeval sotsiaalmeedias võimalikult aktiivne ja oma tegemiste kohta postitada. Eestimaa Looduse Fond tunnetas, et ühiskond oli annetamistalgute ajal ühel lainel, mistõttu oli lihtsam annetusi koguda.

Annetamistalgutel ettevõetud tegevused näitasid muu hulgas, kui palju võimalusi on heategevuseks. Annetuste kogumiseks toimus talgupäeval oksjoneid, laatu, kontserte, sotsiaalmeedia- ja tänavakampaaniaid. See andis igale inimesele võimaluse leida endale sobiv algatus, annetuse summa ja annetamise viis.

Annetamistalguid veab eest Vabähenduste Liit koostöös Vabariigi Presidendi Kantselei ja maakondlike arenduskeskuste võrgustikuga. Järgmised annetamistalgud toimuvad 1. detsembril 2020.

ARVAMUSFESTIVAL 2020: põhiõigustest ja -vabadustest

Kaheksanda arvamusfestivali peateema on Eesti põhiseaduse sajanda sünnipäeva aastal inimeste põhiõigused ja -vabadused. Arvamusfestival toimub 14. ja 15. augustil 2020 Paides ning eelarvamusfestival koostöös Justiitsministeeriumiga 15. juunil Tallinnas. Festivalile jõuavad arutelud avaliku ideekorje kaudu, mis algab veebruaris.

“Juba saja eest vastuvõetud põhiseaduse järgi on Eesti riigi ja ühiskonna olulisemaid mõtteid arvestada iga inimese ja grupi põhiõiguste ja -vabadustega. Soovime festivali aruteludes neid väärtusi lahti mõtestada ning küsida, kuidas oleme oma vabaduste tagamisega hakkama saanud ja kuidas leida tasakaal mitme erineva õiguse vahel,” ütles festivali eestvedaja Kaspar Tammist.

Arutelud jõuavad arvamusfestivali kavva

uuel aastal toimuva ideekorje tulemusel, ent Kaspar Tammist soovib juba töökollektiivides ja sõpruskondades arutelumõtteid vahetada, et ideekorjeks hästi valmis olla, sest osalejatel on aruteludele kõrged ootused. Festivalil toimuvad arutelud eesti, inglise ja vene keeles.

Arvamusfestival toob Paidesse kaheksandat korda kokku Eestist ja maailmast hoolivad inimesed erinevatest kogukondadest, et tasakaalukate arutelude abil luua paremat arusaamist iseendast, üksteisest ja maailmast.

Festivali toetavad Paide linn, Justiitsministeerium, Aktiivsete Kodanike Fond, Järvamaa Omavalitsuste Liit, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, Eesti Linnade ja Valdade liit ning Telia.

ILMUS “Inimõigused Eestis 2020”

Eesti Inimõiguste Keskus tutvustas inimõiguste aruannet, mis käsitleb arengutendentse aastatel 2018-2019. Viimase kahe aastaga on olukord Eestis inimõiguste vallas mõnevõrra paremaks läinud, ent agressiivne poliitiline retoorika ja rünnakud õigusriigi, ajakirjanduse ja eri vabaühenduste vastu panevad muretsema edasise pärast.

Aruanne “Inimõigused Eestis 2020” koosneb 12 peatükist, mille autorid on valitsusest sõltumatud eksperdid eri organisatsioonidest. Loe aruannet täismahus: humanrights.ee

Panusta oma oskused HARIDUSSE!

Programm Noored Kooli kutsub kandideerima inimesi, kes tunnevad muret demokraatia, keskkonna või kultuuri tuleviku pärast ja on valmis pikaajaliste lahenduste loomise nimel võtma vastu suure väljakutse haridusvaldkonnas.

Programmi Noored Kooli võib kandideerida igasuguse kõrgharidusega inimene, et töötada kaks aastat täiskohaga õpetajana ja areneda intensiivse koolitusprogrammi toel eestvedajana. Programmi jooksul õpetab osaleja keskmiselt 100 õpilasele eluks vajalikke oskusi ja hoiakuid, panustab kooli arengusse ja kogukonda laiemalt ning õpib haridussüsteemi tundma, et olla edaspidi veel laiema mõjuga.

Pärast programmi lõppu valib Noored Kooli vilistlane, kas jätkab tööd õpetajana, võtab suurema vastutuse nt kooli juhtkonnas või liigub edasi teise valdkonda.

Kandideerimist saab alustada kuni 18. jaanuarini ning uuesti 03.02.–14.03.2020. Programm algab aprilli lõpus 2020.

Vaata www.nooredkooli.ee/liitu.

Vabaühenduste UUDISED

Juba poolsada Eesti söögikohta pakub iga päev rikkalikku taimset valikut

Üle 50 Eesti söögikoha Tallinnas, Tartus, Kuresaases, Kärdlas, Pärnus, Põlvas, Võrus ja isegi Mäekülas pakuvad taimse toidu eelistajatele mitmekülgset valikut vegantoite, olles liitunud MTÜ Loomuse programmiga “Taimsed valikud”.

“Taimsete valikute” programmi juhi Anu Tensingi sõnul on ettevõtete huvi programmi vastu suur ja kasvab veelgi. “Vegantoit pole enam kitsa niši eelistus. Vastavalt Loomuse ja Eesti Vegan Seltsi tellitud Kantar Emori uuringule on iga neljas Eesti inimene vähendanud loomsete toodete osakaalu oma menüüs. 20 protsenti Eesti elanikest, kes käivad väljas söömas, tellib toidukohas alati või tihti taimset toitu,” selgitas Tensing. “Nii saabki järeldada, et maitstave vegantoitude osakaalu suurendamine püsimenüüs on korraga kliendisõbralik ja kasumlik.”

“Taimsed valikud” on tootlustusettevõtetele suunatud programm, mille eesmärk on suurendada vegantoidu valikut ja nähtavust Eesti toidukohtades. Programmiga liitumise eeltingimuseks on rikkalik täistaimne menüü, mille puhul kliendil on vegantoidust võimalik saada tavatoidu eelistaja omaga võrdväärne elamus. Programmiga liitunud söögikohad tunneb ära oranž-rohelise kleebiga “Vegansõbralik – vegan friendly” järgi.

Loe lisa: taimsedvalikud.ee

Õpilasfirmade laat toob müüma rekordarvu õpilasfirmasid

Tule ja saa osa Eesti noorte ettevõtjate aasta suurimast müügisündmusest 8.-9. veebruaril Tallinnas! Junior Achievement Eesti korraldataval laadal on esindatud enam kui 300 õpilasfirmat Eestist, lisaks ootame väliskülalisi Soomest, Rootsist, Lätist, Gruusiast ja Suurbritanniast. Laat on avatud Kristiine keskuses 8. veebruaril ja Rocca al Mare keskuses 8.-9. veebruaril kell 12–17.

Õpilasfirma programmi koordineeriv sihtasutus JA Eesti on aastaga rahul. Õpilasfirmasid tegutseb sel õppeaastal kõigis Eesti maakondades kokku enam kui 100 koolis rohkem kui 450. Moes on taaskasutus ning loodussäästlikkus, pakutav ulatub taaskasutatud riideesemetest ja poekottidest disainilampide, moetoodete ja koerte jalutamise teenuseni. Õpilasfirmade kirevale paletile saab pilgu peale heita lehel opilasfirma.ee.

Märgalade päeva konverents keskendub elurikkusele

3. veebruaril toimub Eestimaa Looduse Fondi eestvedamisel Tartu Ülikooli raamatu-kogus märgalade päeva konverents. 2020. aastal on rahvusvahelise märgalade päeva fookuses elurikkus. Sestap hõlmavad ka konverentsi teemad elurikkust, ökosüsteemiteenuseid ning loomulikult märgalasid. Päeva esimeses pooles tuleb juttu sellest, millised n-ö teenuseid pakuvad märgalad inimestele, millised on märgalade seosed kliimamuutusega ja kuidas läheb soode taastamine Eestis. Konverentsi teises pooles käsitletakse märgaladel liikumist ja selle mõju. Sündmuse lõpus saavad kõik osa võtta jututubadest, kus räägitakse soode taastamisest, seirest ning soid puudutavate regulatsioonide ja strateegiatega seotud küsimustest, samuti toimub eraldi arutelu haridusprogrammide teemal. Konverentsil avatakse ka fotonäitus soodest.

Eesti Vegan Selts laiendas toitumis- nõustamise teenust

Eesti Vegan Seltsi ridades on nüüdsest kolm toitumisnõustamise väljaõppe läbinud nõustajat, kellel on ka aastatepikkune isiklik kogemus vegantoitumisega.

Seltsi toitumisnõustajad pakuvad teaduspõhist infot taimse toiduvaliku tervisliku ja turvalise planeerimise kohta. Nõustamise aluseks on kliendi olukord ja küsimused, eesmärgiks praktilised lahendused vegantoitumise täisväärtuslikuks teostamiseks.

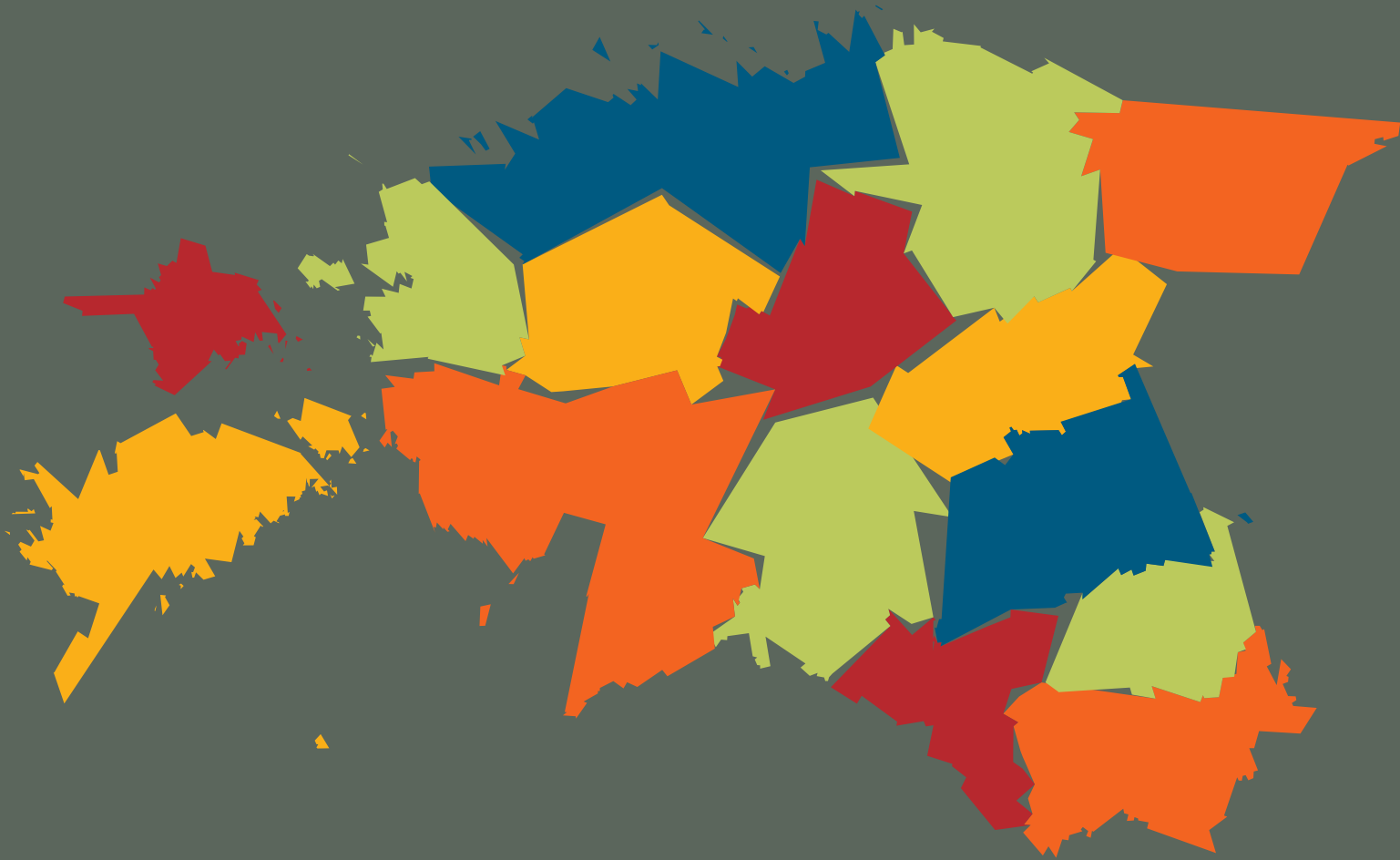
Millal pöörduda nõustamisele?

- Kui soovid kindel olla, et sinu või su pere igapäevane toiduvalik on täisväärtuslik;
- kui soovid nõustajaga üle vaadata vajalike toitainete allikad ja toidulisandite tarbimise;
- kui täisväärtusliku toiduvaliku kokkupanemine tundub keeruline toidutalumatusse või muu piirangu tõttu;
- kui vajad praktilisi lahendusi vegantoiduvaliku sobitamiseks kiire elustiili ja tööelu või sporditegemisega;
- kui vajad tuge õigete toiduvalikute tegemiseks raseduse ja imetamise ajal;
- kui väikelapse või koolilapse taimne toitumine teeb muret, näiteks sest laps on valiv sööja.

Lisainfo:

vegan.ee/teenused/toitumisenoustamine/

Kas on elu väljaspool Tallinna?

Sageli paistab, justkui koosnekski elu Eestis vaid pealinnast ja heal juhul veel paarist suuremast keskusest. Seetõttu esitas Andrei Liimets provokatiivse küsimuse tosinatele vabaühendustele ja aktiivsetele kodanikele üle terve Eesti ning palus jagada rõõme ja muresid, kogemusi ja unistusi. Kokku moodustus mitmekülgne mosaiik Eestist, kuhu jagub küllaga väljakutseid, aga ka ägedaid inimesi, kes elu oma kodukohas iga päev paremaks muudavad.

Viskla Külaarendamise Selts

Tundmatust külast tunnustusteni

Viskla on 88 elanikuga küla, kus enamik talusid on üle saja aasta vanad. 2000. aastatel hakkas küla noorenema, tuldi tagasi juurte juurde ning asustati tühjana seisnud hooned. Külaelu edendamiseks alustasime 2004. aastal ja 2005. aastal loodi MTÜ Viskla Külaarendamise Selts. Seejärel on tundmatu küla teinud endale nime ka väljaspool Kose valda.

2009. aastal hakkasime ehitama Viskla külakeskust, mille projekti omaosaluse saime kokku tänu Viskla küla elanikele, heade sõpradele ja annetajatele. Omaosaluse kokkusaamiseks korraldasime laatasid ja tegime kohvikuid. Meisse usuti. Avasime keskuse 2013 ning see toimib külaelanike vabatahtliku töö abil.

Meie traditsioonid on pikaajalised. Üheskoos võetakse vastu uut aastat, üheskoos tehakse kokkuvõtteid eelmise aasta tegemistest, üheskoos tunnustatakse vabatahtlikke ja kingitakse külas sündinud

beebidele puust lusikad. Vabariigi aastapäeval on külavanema pidulik vastuvõtt, lisaks tähistame kalendritähtpäevi, nagu vastlapäev, naistepäev, volbripäev, heakorralgud, jaanipäev, emadepäev, hingedepäev, mardipäev, isadepäev, kadripäev. Iga kuu kolmandal pühapäeval on pannkoogilõuna.

Visklas viiakse ellu kõik hullud ideed ja tuuakse ka üheksa kilomeetri kauguselt õlal kandes koju võiduks saadud lipumast. 2015. aastal saime suure üllatuse osaliseks, kui pälvisime Harjumaa aasta küla tiitli. See oli meie tegemistele suur tunnustus.

2018. aastal avasime EV100 sünnipäevakingiks kiikla, kus saab 100 inimest korraga kiikuda. Enamik kiikesid on Viskla küla meeste töö. See ettevõtmine tunnustati Harjumaa aasta teoks 2018.

Viskla tegemistesse panustavad külas kõik, lastest eakateni. Külakeskuse avamisüritusel esinesid lapsed ja meie küla 90-aastane memm. Jõudumööda osalevad

kõik heakorratöödes. Pannkoogilõunatel on täiskasvanud köögis ja lapsed võtavad ettekandjatena tellimusi vastu.

Aktiivsete kodanike mureks on see, kui vabatahtlikust tööst väsitakse ja uusi inimesi peale ei tule. Samas oleme sihid endale ise seadnud, olgu külakeskuse ehitamise või kiikla rajamise. Et kohalik elu oleks ägedam, oleme loonud traditsioonid, osalenud valla korraldatud üritustel. Teeme seda eelkõige selleks, et meil endal ja meie lastel tore oleks.

Tulevikku vaadates unistame, et põlvkondade järjepidevus külas jätkuks ja meie lapsed viiksid külaelu ja traditsioone edasi. Ükski küla ei ela ilma seal elavate inimesteta, kes tahavad koos midagi iseenda jaoks teha ja end oma kogukonnas hästi tunda. Tuleb olla ise hakkaja ja nautida oma tegemisi ning maal olemise rahu ja looduse võlu.

KRISTEL KADAPIK

Viskla Külaarendamise Selts

MTÜ Kehra Raudteejaam

Linnaläheduse võlu ja valu

Kehra paikneb Tallinnast autoga 40 minuti, Aegviidu rongiga 36 minuti, Tartu või Narva rongiga 27 minuti kaugusel. Kirjade järgi on vallasine linn, tegelikult maa mis maa. Tõsiasi, et maalt linna on tee mitu korda lühem kui linnast maale, peab endiselt paika. Oleme harjunud sajal erineval põhjusel iga kell linna sõitma – tööle, poodi, arsti juurde,

teatrisse, sugulastele külla, sadamasse, lennuväljale ja nii edasi. Pole probleemi! Aga linnainimesel on meile tulla kaugel, kuigi rong sõidab ka teistpidi täpselt sama vähe aega.

MTÜ Kehra Raudteejaam missiooniks on kohaliku ajaloo kokkukorjamine, säilitamine ja tutvustamine. See on tegevus, mis nõuab aega ja süvenemist, välist efekti

on see-eest vähevõitu. Et oleks üldse kohta, kuhu ajalugu koguda, küsisime 2009. aastal vallalt rendile tsaariaegse tühelt seisnud jaamahoone, mille remontisime projektitoetuste abil muuseumiks.

Kümne aastaga saime üle kivide ja kändude hakkama ning äsja tunnistati jaam parimaks Leaderi toetusega tehtud elukeskkonna projektiks Harjumaal.

Oleme selle üle tõeliselt uhked ja õnnelikud. Ilus maja keset linna, kus on püsiekspositsioon ja aastas vahetub 4-5 näitust, teeme ekskursioone, konverentse, koolitusi, kohtumisi ja kontserte. Osa majast andsime rendile pitsakohvikule Rong. Mingil määral takistab meid siiski pinna nappus – üle 50 inimese korraga on liiga palju. Seda on juhtunud: meie ajalookonverentsid on alati rahvast tulvil. Kes juba korra meile tulnud, tuleb uuesti. Jaamaga seostub nostalgilisi mälestusi, mida meiega jagatakse. Kuna pakume üsna palju sõjaajalooga seotut, käib meie üritustel suhteliselt palju mehi. Hea koostöö on Kaitseliiduga.

Kontserte ja teatrietendusi korraldavad lähemas ümbruses ka teised, nagu näiteks MTÜ Ingver, SA Anija Mõis, kunstidekool; koolitusi aiandusselts ja MTÜ Puhas Ring. Valla neljas rahvamajas ja kahes spordihoones on palgal inimesi, kes on lausa kohustatud midagi pidevalt korraldama. Palju peetakse spordivõistlusi: meil on kuulus käsipall oma truu fänniklubiga, aga on muudki sporti. Igale maitsele leidub midagi.

Peamine mure ja väljakutse, eriti meiesugustel väikestel tegijatel, on publiku püüdmine. Rahvast nagu oleks, aga ei ole ka. Tallinna lähedus tähendab seda, et tuhanded kohalikud inimesed käivad seal tööl ja õhtul enam kodust välja ei tule. Paljud ei jõua töölt koju ürituste alguse ajaks, paljud töötavad nädalalõpul. See puudutab ka meie ühingu liikmeid. Vastupidi on ka: suur osa siniseid õpetajaid, meditsiinitöötajaid, paberitrehase insenere ja vallaametnikke, haritud inimesi, elab Tallinnas või naaberriikides ja läheb pärast tööpäeva lõppu ära, puhkepäevadel ei näita nägugi. Maa sool ei ela enam maal. Meie eelistaks aga just neid muuseumis ja oma üritustel näha.

Tegutseme vallale kuuluvas hoones, küsime toetusi, kirjutame projekte, et muuseum ära majandada ja seal sees midagi korraldada. Kogu muuseumi sisuline töö, ka raamatupidamine on vabatahtlikkuse alusel. Seetõttu võtavad paljud asjad kauem aega, kui peaks, ja osa plaane jääb realiseerimata, sest pole piisavalt vaba tööjõudu. Tänavu jäi näiteks 2020. aasta seinakalender sel põhjusel välja andmata. Aga juba küsitakse, kas kalender tuleb. Esmajärjekorras on vaja ära teha ikkagi oma põhitöö ja vabaühendusele saab

pühendada osa vabast ajast. Vanaemavanaisa olemise rõõm ja kohustused on päris mitmel tegusad ühingu liikmel.

Meie suurim unistus on, et vallavalitsus teeks muuseumist oma allasutuse. Praegu ei taha see mõte vallamajas sugugi idaneda. Paljudel omavalitsustel on oma muuseumid, enamasti juba ammu ajast, mõni on saanud hiljuti endise riigimuuseumi enda ülal pidada. Unistame, aga muidugi ka tegutseme selles suunas, et oleks paargi noort ajaloolase haridusega palgalist töötajat, kes muuseumi asjatund-

likult peaksid ja toimetaksid nagu ühes muuseumis kohane ja vajalik. Vabaühendus võib selle kõrval endiselt projekte kirjutada ja toredaid üritusi korraldada, koduloolisi raamatuid välja anda. Senise tegevuse eest on meid väga palju kiidetud ja aumärkegi antud, et oleme tublid ja meil on nii tore. Ainult see toredus pole sel kombel varsti enam jätkusuutlik, tegijate silmist paistabki juba kerget väsimust.

ANNE ORUAAS

MTÜ Kehra Raudteejaam

Kogukonda saab panustada vaimselt ja füüsiliselt terve kodanik

M Tü Toetus tegutseb Keilas 27. aastat eesmärgiga abistada inimesi psühholoogiliste ja logopeediliste probleemidega toimetulekul. Meie poole on aastate jooksul pöördunud aktiivsed ja julged kodanikud, kes teadvustavad probleeme ja on valmis abi otsima. Abistada saab vaid siis, kui inimene seda ise teha laseb.

Mida tervemad on inimesed vaimselt ja füüsiliselt, seda kvaliteetsem ja rikkam on nende elu ning seda rohkem on nad valmis panustama ühiskondlikku tegevusse ja kogukonna arengusse. Kahjuks on ärevus, depressioon, pereprobleemid, laste kõneprobleemid ja paljud muud hädad meie ühiskonnas kasvavad mured, mis pärsivad inimeste aktiivseks ühiskonna liikmeks olemist. Tegutseme selle heaks, et inimesed teadvustaksid ja tunnustaksid oma probleeme ega laseks neid suureks paisuda, vaid julgeksid valehäbita kohe abi otsida.

Inimeste hulgas on levinud müüt, nagu saaks pealinnas paremat ja kvaliteetsemat nõustamisteenust kui väiksemates kohtades. MTÜ Toetus näitel oleme valmis seda müüti kummutama, kuna kõik meie spetsialistid töötavad ka Tallinnas asutustes, mis pakuvad samu teenuseid. Lääne-Harjumaa inimestele oleme Keilas oluliselt lähemal ning arvame, et pakume head ja kvaliteetset teenust.

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali toel oleme koolituste ja infotundide kaudu püüdnud viia vaimset tervist tähtsustavat teavet piirkonna eri asutustesse. Koostöös Keila Kiwanis Klubi ja Keila Noortekeskusega korraldasime augustis vabaühenduste rongkäigu ja avatud uste päeva, kus osales ligi 20 piirkonna vabaühendust. Soovisime sellega teadvustada kogukonnale aktiivse eluhoiaku ja oma riigi väärtustamise olulisust ning loodame, et üritusest saab iga-aastane traditsioon.

MTÜ Toetus unistus on õnnelikud ja rahulolevad Eesti inimesed. Meie missioon on tõsta nõustamise ja teraapia toel nimeste teadlikkust vaimse tervise väärtusest ja panustada inimeste elukvaliteedi paranemisse. Meie töö on äge, kui inimesed on oma probleemid seljatanud ja saavad taas olla head, rõõmsad ja tegusad kodanikud, panustades oma aega ja tahet kogukonna arengusse.

LIISI ROKK

MTÜ Toetus

Kadrina naissalg sädet* täis aasta

Kadrina Tuletõrje Seltsi naissalk tähistas äsja oma teist sünnipäeva. Aastasisse mahub palju põnevaid – uisuväljaku rajamine (loomulikult koos piduliku avamise ja peoga), tule-, vee- ja jääteemalised ohutuspäevad, Virumaa noorteringide seiklusliku õppepäeva korraldamine sajale osalejale, laste luule- ja joonistusvõistlus tuletõrje ja pääste 100 auks, heategevuslik loterii pritsumeeste lipu taastamiseks, *pop-up*-kohvik, kodunõustamised ja palju muid toremaid kohtumisi omakandi inimestega.

Just inimesed ise ongi põhjuseks, miks naissalk tegutseb – inimesed, kelle jaoks seda teha ja kellega koos seda teha. Kadrina on nii mõnusa suurusega kohake, et kõik tunnevad kõiki või õigemini, sa tead kedagi, kes teab kedagi, kes sind aidata saab ja tahab. On tekkinud selline mõnus sünergia. Linnas ei kujuta ette, et aitäh oleks piisav maksevahend, siinkandis see toimib. Hea näide oli Kadrina vabatahtliku pääste 95. sünnipäeva kontsert-aktus ägedate esinejate ja üllatustega – ega ju iga päev näe küpses eas rahvatantsijaid-prouasid nublu (jah, räppar nublu) saatel jalga keerutamas. Aga nii aktusel juhtus, kui Kukerpillide „Rotterdam“ ootamatult nublu samanimeliseks looks muundus.

Erilist heameelt teeb, et noorteringis jätkub särasilmseid lapsi. Alustasime 2.-3.

Kadrina Tuletõrje Seltsi naissalk

klassi lastega, ja kui esimene hooaeg hakkas lõppema, siis suuremate mure oli, et kas nad ikka uuel kooliaastal saavad jätkata, nad ju ei ole enam 3. klassis. Said ikka ja võibolla... võibolla saab neist keegi ka suurena päästjaks. Igatahes teadlikumad ja hoolivamad kodanikud saavad neist kindlasti.

Naissalga jaoks vahest kõige suurem murekoht on päris oma ruumide puudumine – päästeala noortering toimub nii noortekeskuses kui ka pritsumajas, asju hoiustatakse lausa neljas eri paigas, mis eeldab head planeerimist ja tegevuste läbimõtlemist. On juhtunud, et nii mõnigi hea äkkmõte on jäänud seetõttu ellu viimata,

et vajalikke asju nüüd ja kohe kätte ei saa. Küllap veidi kaugemas tulevikus ehitame välja ka pritsumaja teise korruse, praegu peame nii suure ja mahuka projekti jaoks veel veidi kasvama.

Ja mõnikord võiks ööpäevaks pisut enam kui 24 tundi olla, et kõik head mõtted teoks saaks. Aga küllap kunagi ikka saavad.

ANNELI NAGEL

Kadrina naissalk

*Säde – Lääne-Virumaa sädeorganisatsiooni nominent, Aasukalda maa- ja merepäästekomando nägemus naissalgast

Kasvav huvi waldorfhariduse vastu

Elu maal võib olla kordades põnevam kui linnas. Võimalused ja hakkamaasaamine sõltuvad inimestest, kes on sinu ümber. Väikelinn soodustab ühtset ideed kandvate kogukondade arengut. Rakvere Waldorfkooli kiire kasv ja laiendamine on üllatanud kooli asutajaid endidki. Üheksa aastat tagasi vaid seitsme lapsega alustanud kool on kasvanud tänaseks rohkem kui kahesaja õpilasega põhikooliks, mille juurde kuulub viieteistkümne lapsega lasteaed. Seejuures kasvab huvi gümnaasiumi loomise vastu.

Koolil on tänaseks kaks õppehoonet Pikal tänaval ja Vallikraavi tänaval, mille vahel liigub koolipere üle iidse Rakvere

Vallimäe. Valmisolek õppetöö arendamiseks ja erinevate, ka linnarahvale avatud ürituste korraldamiseks on kindlasti suurem kui väljaehitatud ruumid võimaldavad. Erakooli pidamise võtmeküsimuseks ongi kohaliku kogukonna toetus ja huvi.

Suurim väljakutse maal on ühenduste. Maakonna ääremaadelt keskusesse kooli jõudmine nõuab kogu pere pühendumist ja vahendeid. Rakvere Waldorfkoolis käib iga päev ka naabermaakondade lapsi. Lapsevanemad hindavad keskkonda ja õpetamise viisi, mis loob eeldused vaba inimese kasvamiseks.

Rakvere Waldorfkool ei ole ainult kool ja lasteaed, vaid pakub võimalusi ka

lapsevanematele. Mõiste „koolipere“ on õigustatud, sest olulisematel sündmustel on kohal ka lapsevanemad, kes toimetavad koos lastega. Alati on võimalik leida endale valdkond, milles sul on kogemusi, mis sind puudutab, ja seltsi tegemistes kaasa lüüa. Koolipeod, laadad, etendused, väljasõidud ja klassiüritused ei möödu vanemate panuseta ja see ühendab. Lapsevanemana tunned sa ennast pere liikmena. Kooli ja lasteaeda majandav Rakvere Vabakooli Selts otsib võimalusi targaks arenguks, sest huvi waldorfhariduse vastu üha kasvab.

PIRET PÕLD

Rakvere Vabakooli Selts

Ära laigi, toeta!

Erakogu

Elu teistes piirkondades on sageli mõnusam kui pealinnas. Kogukond on kokkuhoidev, asju saab korraldada kordi kiiremini. Kõik võtmeisikud on telefonikõne või lühikese jalutuskäigu kaugusel. Linnades, alevikes ja väiksemates külates toimub palju, olemas on head õpetajad ja arstid, kerkivad ettevõtted. Eri piirkondi tuleks käsitleda teistsuguse elukeskkonnana, mitte piiratud võimalustega äärealadena.

Regionaalpoliitika esmane eesmärk peakski olema kõikide piirkondade tasakaalukas areng. Vahepeal kasutatakse eri piirkondi aga kui ressursside allikat. Kui rohkem pole midagi saada, jookseb piirkond tühjaks. Üks selliseid kohti on näiteks kummituslinnaks saanud Viivikonna – omal ajal tehtud otsuste ning ebaõiglasel arengustrateegia tagajärg. Kulub tükk aega, enne kui mõistetakse, et varem tehtud investeeringud on amortiseerunud ning piirkond vajab rohkem ressursse mitte ainult edasi toimetamiseks, vaid uute võimaluste loomiseks ning vanade struktuuride ümberehitamiseks.

Minu hing on Ida-Virumaal ja jääb sinna. Ma räägin sellest piirkonnast ja eriti selle põhjapoolsemast osast. Kahjuks tuleb mõnes Ida-Viru linnas leppida elanike arvu kahanemisega lähimatel aastakümnetel. See pole mitte mingil juhul allaandmine, vaid olukorra aktsepteerimine sellisena, nagu ta on, ilma süüdistusteta või ootusteta, et keegi kusagilt välja hüppab ja protsessi vastupidiseks pöörab. Kodanikualgatus on seal, kus inimene võtab oma maa omaks ja kannab selle heaolu eest vastutust.

Murekohaks on koostöö kohalikul

tasandil. Mõnele, eriti võimu või teiste ressursside juures olevatele inimestele tundub, et endalgi on vähe, miks siis veel teistega jagada või kellegagi koostööd teha. Nii võib tekkida kogukonda kahjustav ebaterve konkurents, olelusvõitlus, hullelmal juhul korruptsioon ja varastamine.

Teine oht on oma mullis elamine. Kui oled teinud pikka aega ühte kindlat tööd, suhelnud ühe ja sama kogukonnaga, siis on väga keeruline muutustega leppida. Ei taheta saada aru trendidest, ei nähta vahepeal juba karjuvaks muutunud vajadust oma tegevusi uuendada.

Kõige suurem mure on aga väga

Kohalikud initsiatiivid on need, mis on alati erilised, südantsoojendavad ja teistsugused – kodused ja omased.

triviaalne – proaktiivsete inimeste nappus, juba lihtsalt seepärast, et linnades ja maakohtades väljaspool Tallinna ning Tartut elab vähem inimesi. Sageli on ühes linnas kümnekond inimest, kes nagu Hunt Kriimsilm toimetavad üheksas ametis – nad on igal pool ja alati. Aga inimesed väsisid ära ning hea, kui nende kõrvale kasvaks abistajaid, partnereid ja järgmisi toredaid eestvedajaid, et tegevus ei katkeks.

Piirkonnaaktivistid ja tegusad inimesed

on meie maa sool, me peame neid kõigest väest abistama ja toetama. Ja siit tuleb viimane murekoht – ressursside nappus väiksemates piirkondades. Kohalikud initsiatiivid on need, mis on alati erilised, südantsoojendavad ja teistsugused – kodused ja omased. Aga neid on ülimalt keeruline isemajandavaks muuta. Pelgalt projektipõhine tegevus kurnab tegijaid ja takistab ettevõtmiste pidevat arengut.

Minu unistuseks on, et me märkaksime ühiskonnana tegijaid, oskaksime avaldada neile tunnustust ja tuge. Kui me ei soovi ise olla aktiivsed, saab vabatahtlikuna appi tulla või muudmoodi töö äratgemist toetada. Meil on suurepäraseid ettevõtjaid, kes mõistavad kogukonna olulisust ning püüavad abiks olla, oma piirkonnale tagasi anda – unistan, et me oskaksime selliseid algatusi märgata ja toetada.

Raha jagavad asutused peaksid aru saama, et kohalike algatuste ellujäämiseks eraldatud vahendid – projektid, hanked, tegevustoetused või mingi muu instrument – on tegelikult kogukondlik ja regionaalne tellimuste eest tasumine. On väga demotiveeriv, kui finantseerijate esindajad osalevad üritustel, jagavad postitusi sotsiaalmeedias, ja hiljem kirjutavad: “Väga tore, et seda teete, aga seekord me ei näe võimalust teid toetada, päikest!” Sel hetkel vajuivad inimeste käed rüppe. Õnneks mõned ikka lähevad edasi ja loovad ja ehitavad meie ühist kodanikuühiskonda. Märkame, mitte ainult täägime, toetame, mitte ainult laigime – üheskoos suudame teha ägedaid asju.

JANA PAVLENKOVA

noorte tehnoloogiahariduse edendaja,
kodanikupäeva aumärgi laureaati 2019

Kodumaine ja tervislik toit taluturul

Mie kõige suurem ülesanne on saada kohalik elanik väärtustama kohalikku toitu ja kasutama seda võimalust, et igal nädalal on siinsamas väike taluturg, kust saab osta värsket ja head talukraami. Harjumuspärane on ju osta kõik poest ja harjumuste muutmine on teadagi keeruline. Aga näha on, et samm-sammult hakatakse üha rohkem väärtustama väiketootja tehtut ja pigem eelistatakse tervislikku toitu. Suur töö on veel teha, et inimesed saaksid aru, et nende tervis sõltub väga palju sellest, mida nad söövad, aga me oleme teel.

Ägedamaks teeme kohalikku elu sellega, et võtame ette asju, mida võibolla igas väikeses külas ette ei võeta. Kääpa OTT on kahe ja poole tegutsemisaasta jooksul korraldanud kolm sügispidu, kolm jõululaata ja osalenud kolm korda avatud talude päeval. Rahvast käis meie juures kõvasti, rekord oli ligi 700 inimest. Lisaks oleme kahel aastal osalenud ka Peipsi toidu tänaval, kus sel aastal käis meie restoranist läbi üle 1000 inimese.

Aitame käivitada Alatskivi OTT-i ja varsti ilmselt läheme nõuga appi ka Põltsamaa OTT-ile. Meid on kutsutud üritustele, et annaksime oma toodanguga neile vürtsi juurde, ja huvi meie toodete lettide vastu järjest suureneb. Üha enam valitakse ka kinke kohalikest toodetest ja selle üle on ainult hea meel. Kokkuvõttes on see ju kasulik kõigile – ka ettevõtjale, kes tänu

sellele saab endale leiva lauale ja ei pea maalt ära kolima, et linnast tööd otsida.

Kääpa külas on sündmusi veelgi. Näiteks on lasteaia juba üheksa aastat korraldatud jõulude ajal õpetajate ja lapsevanematega heategevuslaata, mille tulu läheb Kääpa lasteaiaühma lastele. Oleme saanud tänu sellele ehitada õuemaja, terrassi, osta suure puidust õueauto, kiiged, teha meie õueala

Näha on, et samm-sammult hakatakse üha rohkem väärtustama väiketootja tehtut ja pigem eelistatakse tervislikku toitu.

kaks korda suuremaks, kui ta enne oli, ja lasta sinna ehitada miniseikluspargi.

Lasteaiale on soetatud korralik helitehnika. Selle aasta eesmärk oli piraadilaev ja selleks on nüüd ka piisav ressurss olemas. Laat on vahva ettevõtmine, kuhu on kaasatud lisaks lasteaiale ka kogukond, kohalikud ja kaugemad toetajad, ettevõtjad, muusikakoolid, esinejad ja nii edasi. Laadal saab osta jõulukinke, osaleda loosis ja oksjonil, kuulata esinejaid, vaadata jõu-

lufilmi, meisterdada, loomadele pai teha, kohvikus maiustada.

Unistusi on veel palju. See oleks ju nii tore, kui igas külas oleks oma väike taluturg, kuhu kohalikud saaksid tulla kokku ja siis osta või müüa head eestimaist ja puhast toidukraami, aga miks mitte ka käsitööd või puutööd või sepatööd. Meil on see olnud nii juba kaks ja pool aastat, pole veel ühtegi nädalat vahele jäänud.

SA Kalevipoja Koja löime 2004. aastal ja see hõlmab kolme üksust: Kalevipoja muuseumi, rahvamaja ja seiklusparki, lisaks veel kaks palkhoonet ja üks vana ajalooline vallamaja. Kõik meie hooned on ajaloolised: rahvamaja on ehitatud umbes 200-aastase magasiaida ümber, kasakamaja on sama vana. Muuseumihoone on vana koolimaja, mis valmis 1929. aastal, vallamaja on ka ligi sajandivanune. Muuseumis käib praegu renoveerimine ja avame mais 2020, teemaks muidugi Kalevipoeg ja eesmärgiks tuua eepos taas au sisse. Et muuta Kalevipoeg noortele atraktiivsemaks, oleme sisse toonud virtuaalreaalsuse, heli- ja valgusemängu, tegevustoa ja palju muud. Väga loodame, et meie ekspositsioon saab olema põnev nii noorele kui ka vanale, nii sise- kui ka välituristile ja ka neile, kes tahavad minna teemasse sügavuti.

ANNIKA ORAS

SA Kalevipoja Koda ja Kääpa OTT

Galeriisse kasvõi läbi akna

Voronja galerii

Mie oleme Varnjas daatšnikud. Nii kutsutakse neid, kes seavad end külas sisse vaid suveperioodiks. Daatšnikud on tihtipeale Varnjas sündinud ja üles kasvanud, kuid mingil hetkel mujale kolinud ning linna jäänud, kuna töökohti on Peipsiveerel aja jooksul vähemaks jäänud. Samas on kas praktilistel või nostalgilistel põhjustel alles jäetud ka sünnikodu, mis on aja jooksul muutunud pigem suvilaks ehk daatšaks. Uusdaatšnikud, nagu ka meie, on sisserändajad, kel juuri konkreetses paigas küll pole, kuid kes ajapikku kipuvad külaellu armuma ning juurduma. Nõnda on lähiaastatel juhtunud mitmetega ning ka sel suvel, kui meie sõbrad Tuuli ja Martin tulid suveks Varnjasse kohvikut tegema, rentisid nad talve tulekul oma Tartu kodu välja ja kolisid Varnjasse.

Ka meil on unistus, et ühel hetkel saame Voronja galeriis elada ja tegutseda aasta ringi. Selleks on vaja küll maja soojapidavaks ehitada ja lahendada vee-probleem, aga sinnerõõm me ka sammhaaval liigume. Kui seitse aastat tagasi üsna emotsionaalsetel põhjustel Varnjasse maja ostime, polnud esimesel korral isegi põrandaid mitte. Maja olid eelmised omanikud ehitanud pooleks nõnda, et ühel poolel puudus isegi uks ja sisse-välja sai käidud läbi akna. See kõik pakkus näituste

korraldamiseks mängulisi lahendusi, mida me ise ja meie külalised on nautinud. Mis aga ei tähendanud, et me poleks maja korra raskanud. Tänapäeval on meil suvisteks tegevusteks küllaga ruumi isegi kõikidele neile tuhandetele külalistele, kes galeriid väisavad, ning tulevikuplaanid ulatuvad kaugemalegi.

Kõik, kes meil külas on käinud, teavad, et meil on “vot tolle kollase majani seal”

Ka meil on unistus, et ühel hetkel saame Voronja galeriis elada ja tegutseda aasta ringi. Sinnerõõm me ka sammhaaval liigume.

maad, mis on aastaid olnud söötis, millest aga kunagi korjati igal sügisel ligi kolm tonni sibulaid. Aiaga on olnud erinevaid plaane, proovisime isegi sibulapeenraid harida, aga katseks see vaid jäigi. Istutasime ühel sügisel aeda puid, aga külm võttis need ära. Mõistsime, et tulemas on ilmselt mingi parem lahendus, ja sel kevadel nii-

sama ootamatult ta tuligi – skulptuuride aed, muidugi! Kuidas me varem selle peale ei tulnud, imestasime läbi suve, rääkides uuest plaanist oma külalistega, ning nii ta kosus ja kogus tasapisi liha luudele. Praegu oleme juba üsna julged unistama, et skulptuuride aia me kevadel avame.

Aia korrastamisega saame juurde 2200 ruutmeetrit, kus me ise ja meie külalised saavad edaspidi aega veeta. Seda on tegelikult kolm korda rohkem kui praegu. Skulptuuride aeda saab külastada aasta ringi: õunapuude kevadise õitsemise aegu või siis, kui naabrite vahtrad oma punased lehed maha on laotanud, kui järvelt tõuseb hommikuudu või skulptuurid on kaetud härmatise ja lumega. See annab võimaluse meile külla tulla mitte ainult suvel, vaid ka ülejäänud üheksal kuul. Skulptuurid maastikul muutuvad koos loodusega ning see võib olla tõukejõuks, et külastada meid korduvalt.

Esialgsete plaanide kohaselt toimub Voronja skulptuuride aia avamine 23. mail 2020. aastal. “Skulptuuride aed” kulmineerub aga 2024. aastal, kui Voronja galerii saab kümneaastaseks ning Tartu kannab kultuuripealinna tiitlit.

RAUL OREŠKIN JA KAILI KASK
Voronja galerii

Tudengite oma Silicon Valley

Tartu on tuntud tudengilinnana. *Alma mater*’i ja suudlevate tudengite purskkaevu kõrval tegutseb Tartus suur hulk üliõpilasorganisatsioone – kokku üle 70. Mõned neist on juba üle sajandi vanad, mõni alles sel aastal tekkinud. Tuntumad ja vanemad on üliõpilasseltsid ja korporatsioonid oma värvide ja traditsioonidega, kuid tänaseks päevaks on pilt muutunud palju kirjumaks.

Enamasti leiab iga suurema õppekava juurest erialaselt, milles üliõpilased saavad panustada eriala populariseerimise, täiendada oma teadmisi või leida ühise huviga toetava kogukonna. Näiteks geograafe ühendav EGEA-Tartu (European Geography Association) korraldab koolides “Lahetat geograafiatundi”, EMÜ Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts populariseerib keskkonnasäästlikku tarbimist, Matemaatika-Informaatika Tudengiselts koordineerib mentorprogrammi, milles vanemad üliõpilased moodustavad toetavaid sõpruskondi esmaskursustlastele.

Samuti kujundavad üliõpilaselu oluliselt üliõpilasesindused, kes oma kõrgkoolis tudengite huvide eest seisavad. Lisaks on ka tudengeid koondavaid ülinnalisi organisatsioone, mis on oma sihi leidnud väljaspool ülikooli ja panustavad ühiskonda laiemalt, kaasates erinevate erialade ja ülikoolide tudengeid. Näiteks on väga paljud ettevõtlikud inimesed läbi käinud noortele

rahvusvahelise praktika ja arenguvõimalusi leidva noorteorganisatsiooni AIESEC erinevatest haruorganisatsioonidest.

See ei ole kindlasti kokkusattumus, et nõnda väiksesse linna on nii palju organisatsioone tekkinud. Tartu on selleks väga soodne koht – linna suur eelis on selle kompaktsus ja märkimisväärne kõrgkoolide arv. See loob üliõpilastele võimaluse

Unistame Tartust kui tudengite Silicon Valleyst, kuhu noored tulevad üle maailma kokku, et saada kõige arendavam kogemus.

võtta tudengielust maksimum, liikuda kiiresti ühest kohast teise, suhelda ja teiste üliõpilastega päriselt kokku saada. Siin on head eeldused koostööks, mis suures linnas puuduvad. Tartu on arengumeelne tark linn, kus on idufirmasid, palju kultuurielu ja ka noori toetavad linnajuhid, kes arengule kätt ette ei pane. Ning kui liita juurde ka millegi suurema poole pürgivad ettevõtlikud tudengid, on uute organisatsioonide tekkimine lihtne.

Soovist teha koostööd ja midagi suuremat on paari aastaga kasvanud Tartu tudengiorganisatsioonidest üks kogukond – OLE ROHKEM Tartu Tudengiorganisatsioonide Koostöövõrgustik, mis liidab nüüdseks 62 Tartu tudengiorganisatsiooni.

OLE ROHKEM võrgustikuna unistame Tartust kui tudengite Silicon Valleyst, kuhu noored tulevad üle maailma kokku, et saada kõige arendavam kogemus. Unistame sellisest Tartust, mida teatakse üle Eesti ja võib-olla isegi üle kogu maailma kui seda üht kohta, kus avastada oma potentsiaal ning siis see ka täies mahus realiseerida – et Tartu oleks parim koht, kus tõmmata käima omaenda muusikafestival, erialane filmiring, maailmamuutev teadusprojekt või oma esimene ettevõtte.

Tartusse ülikooliharidust omandama tulles on lisaks akadeemilistele teadmistele sama oluline täiendada praktilisi oskusi, mille jaoks on parim esimene samm tudengiorganisatsiooni astumine. Tudengiorganisatsioonis saab noor aja jooksul aina vastutusrikkamaid ülesandeid, kuni hakkab organisatsiooni ise juhtima, liigub tööle Tartu *startup*-kogukonda, keskendub teadusele või loob uue organisatsiooni või ettevõtte. Tartus kui arenduslinnakus õpitakse ja arenetakse paar aastat intensiivselt, kuni liigutakse taas üle Eesti ja maailma laiali, et neid teadmisi ja oskusi ühiskonda hüvanguks tööle panna.

Tudengiorganisatsioonide juhid näevad, et parim viis õppida ja areneda on teha seda üheskoos. Selle toetamiseks korraldab Üliõpilaskonna Sihtasutus võrgustikule juba mitmendat aastat organisatsioone toetavat OLE ROHKEM arenguprogrammi, mis annab oskused, motivatsiooni ja mentorid, et organisatsiooni arengueesmärke saavutada. Liikmesorganisatsioonid saavad kokku ühistel konverentsidel, koos tähistatakse jõule ning arutletakse tuleviku ja võrgustiku arengu üle ümarlaudadel. Tunnustamiseks on meil oma OLE ROHKEM auhinnad.

Kõike siduv bränd OLE ROHKEM innustab noort olema rohkem kui lihtsalt tudeng ja liituma tudengiorganisatsioonidega. Selle loosungi all koordineerivad tudengiorganisatsioonid septembris ühisvärbamist. Koos korraldatakse tudengimesi ja info kõikidest organisatsioonidest koondatakse ühtsesse andmebaasi. Vastupidi levinud arvamusele ei pea noor võtma enda õlgadele järjest rohkem kohustusi, vaid oluline on oma arenguteed mõtestatult käia ning ka oma tervise ja heaolu eest hoolitseda.

Võrgustikku ja kõiki sellega seotud tegevusi toetab ja korraldab Üliõpilaskonna Sihtasutus (ÜKSA), mis keskendub Tartust arendavaima keskkonna loomisele tudengiorganisatsioonide arendamise ja nendesse kuulumise populariseerimise kaudu. Võrgustiku OLE ROHKEM ja

ÜKSA suhe toimib veidi teistmoodi kui tavapäraistes võrgustikes. ÜKSA ei tegutse päriselt huvikaitse- või esindusorganisatsioonina, vaid tegeleb arenguvõimaluste loomisega tudengiorganisatsioonidele. Aitame küll liikmesorganisatsioonide häält kuuldavaks teha ja koostööd koordineerida, kuid seisukohti võrgustikule ise ei loo.

Näiteks on ümarlaual, võrgustiku

**Tartus on alati olnud
omad eelised – on ju
siia loodud Eesti esi-
mene ülikool ja siin
sündinud laulupidu.**

otsustuskogus, ÜKSA-l võrdne hääl teiste organisatsioonidega. See tähendab, et iga organisatsioon võib teha ettepaneku, mida võrgustikus teha ja kuidas seda ellu viia. Kuna ÜKSA siht on Tartu tudengiorganisatsiooni arendada, on võrgustiku haldamise vastutus ja usaldus liikmesorganisatsioonide poolt ÜKSA-le antud. Võrgustik ei saa mõjutada ÜKSA siseasju, nagu liikmeskond, juhatus ja eelarve, kuid neil on võimalus igat

elluviidavat projekti ja tegevust oluliselt mõjutada. Samuti käib tagasisidestamine iga võrgustikku toetava tegevuse järel. Kui ÜKSA tudengiorganisatsioone toetavate tegevustega organisatsioonide endi soov ja huvisid ei arvestaks, ei oleks lihtsalt kedagi, kellele tegevusi korraldada. See on loonud meile võrgustiku, kus pole ebavalikke protsesse, kuid mille areng lähtub otseselt liikmeskonna vajadustest.

OLE ROHKEM võrgustik toimib nagu paljud teised väikesed kogukonnad Tartus. Nii on kujunenud Tartusse suur *startup*-kogukond sTARTUp Day eestvedamisel, Tartu linna noorsootöökeskuste koostöö ja palju muudki. Ka ajalugu näitab, et Tartus on alati olnud omad eelised – on ju siia loodud Eesti esimene ülikool ja siin sündinud laulupidu. Tartus on võrdlemisi väikesel pinnal erakordselt palju arengumeelseid ettevõtlikke haritud ja suurte unistustega inimesi, mis teeb suurte asjade elluviimise kordades lihtsamaks. Sellest tulenevalt on ilmselge, et Tartu väärrib Euroopa kultuuripealinna tiitlit, mille Tartu linna suurelt unistavad kogukonnad ongi koju toonud. Kui 2024. aasta programmi raames kõik need kogukonnad kokku tuua, võib Tartus sündida miskit, mida kuskil maailmas veel varem nähtud pole.

JOANNA KURVITS
Üliõpilaskonna SA

Kas kasvab või kõdub?

Kogukondlik linnaaiandus Tartus

MTÜ Tartu Maheaed loodi 2011. aastal. 22-st alustajast on saanud 180-liikmeline linnaaianduse kogukond, kes lisaks endale maheköögivilja kasvatamisele toimetab ka kogukonnaaiaga.

Mööduval aastal tegime suure arenguhüppe. Kui seni olime talitanud ajutistel aiamaaadel, siis nüüd saime linnalt 3,6 hektarit püsiaiamaad Ihaste põigu ääres. Leping on praegu küll kümneks aastaks, kuid eeldame selle õigeaegset pikendamist, sest see maa on üldplaneeringuga määratud alatiseks püsiaiamandusmaaks. Mõne kuuga suutsime poole sellest maast muuta köögiviljaaiaks: raiusime võsa, ehitajalt saadud mulla puhastasime prügist ja kividest, ehitasime tööriistakuuri, rajasime 700 meetri pikkuse piirdeaia, puhastasime kilomeetri jagu kraave, istutasime kuuseheki aia põhjaküljele ja nii edasi.

Lisaks senisele köögiviljakasvatusele on nüüd igal aednikul võimalus istutada endale viljapuu või marjapõõsad 36 m² maatükile, kus kasvab praeguseks umbes 40 viljapuukest ja hulk marjapõõsaid. Oluline tegevus oli kevadel kuue tunni läbiviimine 150-le põhikooli õpilasele. Lapsed istutasid õunapuid, külvasid porgandeid ja herneid. Kõige keerulisem oli porgandikülvil õige tiheduse saavutamine.

Tahame järgmisel aastal asja jätkata nii, et kaasame lapsi ka suvel ja sügisel.

Kogukonnategevuse põhivormiks on ühispeenrad. Harime neid üheskoos ja realiseerime saagi kolmel viisil: jagame talgulistele, müüme ja annetame abivajajatele. Tänavu oli edukas kõrvitsakasvatuse: saime üle tonni kõrvitsaid, seejuures täiesti ilma kastmata. Neid jätkus nii inimestele kui ka elevantidele. Loome oma kogukonnategevuseks ka seda, et valmistame intensiivselt ette maad uutele liitujatele – tegutsevad aednikud teevad palju vabatahtlikku tööd uute liitujate huvides.

Üks meie eripära ongi see, et oleme põhiliselt isemajandavad. Linnale maksame uue maa eest renti 800 eurot aastas, millele kulub lõviosa liikmemaksudest. Teine, poole hektari suurune ajutine Lehe tänava aed on tasuta. Linn toetas meid väikese taskuparkla rajamisega ja aitab loodetavasti ka ülejäänud maa harimisel 2000 euroga, kuid see on esialgu kõik. Jaamamõisa linnaosas asuva aiamaa tarbeks, kuhu asuvad ümber endiste "datšade" omanikud, on linn kulutanud kümneid tuhandeid eurosid, mis on temast muidugi väga tore. Tartu maheaial tuleb hakkama saada omal jõul ja see on meid tegelikult karastanud. Meie sõltumatus toetustest muudab meid jätkusuutlikumaks.

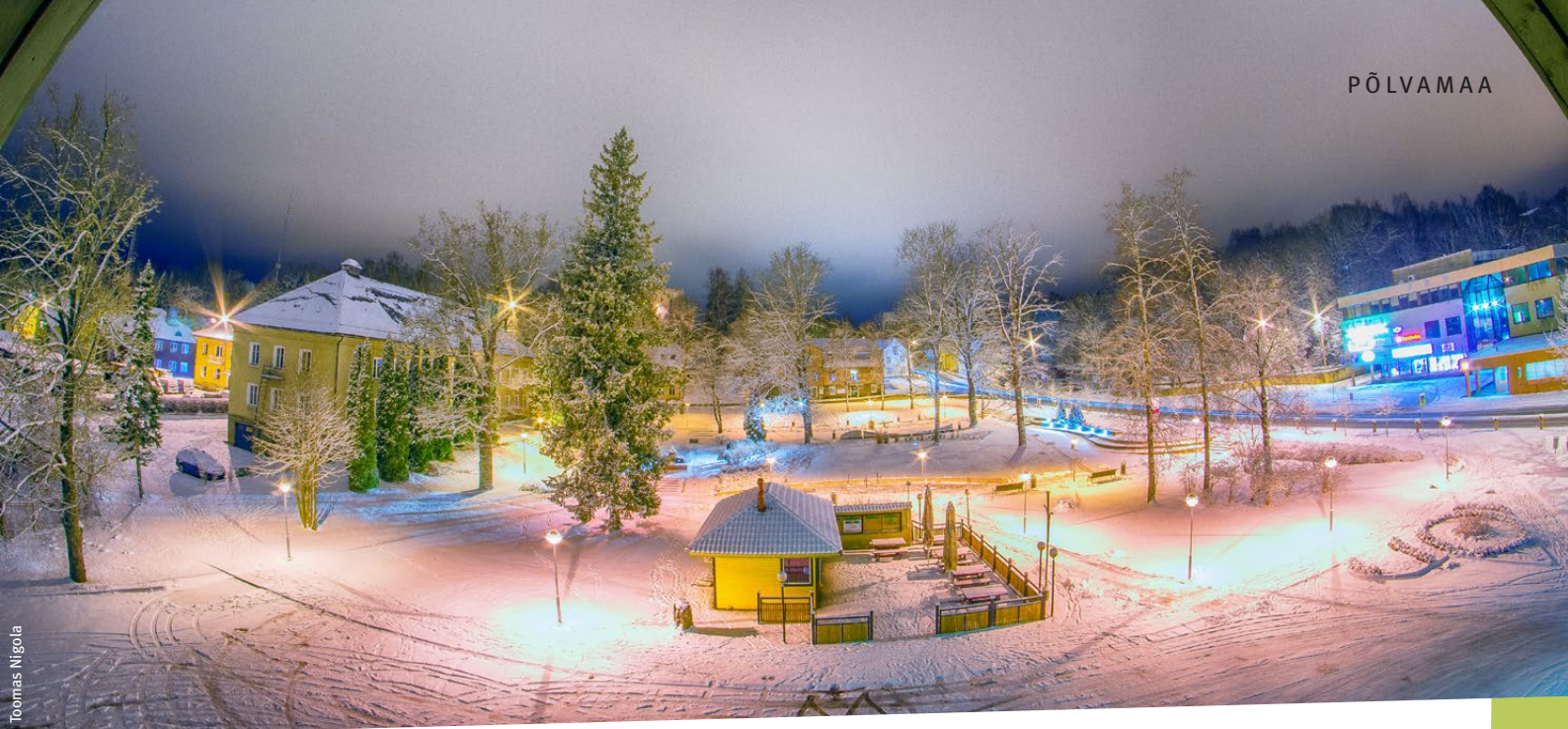
Kui rääkida vabaühenduste üldistest probleemidest, siis nii meil kui ka kogu Tartus on puudus vabaühenduste eestvedajatest. Väga tüüpiline on olukord, et aktiivsed vabakondlased löövad intensiivselt kaasa mitmes ühenduses ja võivad nii läbi põleda. Oluline on leida üles potentsiaalsed uued juhid ja kaastöölised. Meil endal on sellega tänava kogemus olemas, kui inimene sai kõigepealt teiste tungival soovil juhatuse liikmeks, kuid kujunes Maheaia kõige aktiivsemaks liikmeks ja paljude ettevõtmiste eestvedajaks.

Teine probleem on suhtlemine omavalitsusega. Tartu linnas küll asjad paranevad, kuid aeg-ajalt juhtub, et vabaühenduse arvates linnaga saavutatud hea kokkulepe võib ootamatult muutuda ja asjaga tuleb otsast alustada. Olgu siin näide Ülikooli tänava jalgrattaliiklusest: aastatepikkusest ettevalmistusest hoolimata on pärast kallist ja muidu head rekonstrueerimist rattasõit sel tänaval lausa keeruline.

Julgustame ennast ja teisi vabakondlasi üles leidma ja kasutama kõigi oma liikmete potentsiaali, et muutuda võimalikult sõltumatuks.

AVO ROSENVALD

Tartu Maheaed

Facebooki grupist toimiva kodanikuühiskonnani

Täna sel päeval võime öelda, et Põlvas on toimiv kodanikuühiskond, kuid arenguruumi on veel palju ja rohkemgi veel. Ennekoike tuleb ja peab tegelema elanikkonna teadmiste tõstmisega.

Äratuskellaks kujunes koolielu ümberkorralduskava kaheksa aastat tagasi. Oli selge, et omavaheline arutelu vajas tõhusamat kanalit. Seda just seetõttu, et kaasa saaksid rääkida kõik, mitte ainult need, kelle arvamust saab vajadusel mugandada, ning kõigi arvamused oleks kuulda.

Oli tunda, et mitme ühiskonnagrupi arvamus oli jäänud Põlvas tagaplaanile. Koolide ümberkorralduse aktsioonis ei pruugi muidu aktiivne lapsevanem kõiki nüansse, mis ka tegelikult elu otseselt puudutavad, tähele panna. Pole aega olla osaline igal koosolekul või kogunemisel. Nii sai 2012. aasta sügisel loodud Facebooki grupp Põlva Kodanik, kus tekkis elav arutelu. Sellest võitlusest karistus Põlva kodanikkond ja sotsiaalmeediagrupis tekkinud mõtteist oli raske mööda hiilida.

Aastad on läinud ja gruppi on modeeritud piisava tähelepanuga, sest administraatoritel oli aimdus, et ees võivad seista veelgi kaalukamad aktsioonid või ümberkorraldused ning gruppi võib veel vaja minna. Meie liikmeskond on täna sel päeval üle 10 000 inimese, mis on peaaegu kolmandik Põlvamaa elanike arvust. Põlva Kodanik on vormistatud juriidiliseks isikuks.

2018. aasta kevadtalvel otsustati sulgeda Põlva Haigla sünnitusosakond. Käivitamise grupis aktsiooni osakonna kaitseks ja moodustasime omakorda uue grupi, mille nimetasime PSK-ks - Põlva Sünnitusosakonna Kaitseks. Sinna kogunes ühe ööpäeva jooksul üle 3000 liikme. Selle töö tulemusel on PSK töötanud läbi iga pisemagi detaili, infokillu, mis aitaks meie sünnitusosakonnal säilida. Ja sel töö ei näi lõppu olevat. Grupist on saanud kogukonna infoallikas, kus sünnitusosakonnaga seotud arengutel kätt pulsil hoiaime. Tekkinud on usalduslik suhe inimestega, kellele

toimuv korda läheb ning kes usaldavad meid piisavalt, et meie poole oma lugude, palvete ja seisukohtadega pöörduda.

Ka meie tegevus ei ole ühekordne. Loodame edaspidi lähtuvalt oma saadud kogemusest ja koostööst nii meedia kui Eesti kõige kõrgema taseme juhtidega edasi liikuda. Harida ja hoida meie armsaid Põlva kodanikke ning hoida neid toimuvaga kursis. Eriti siis, kui kavatsetakse ilma kodanikega arutamata ellu viia plaane, mis kodanikke puudutavad. Oleme liikumises ja arenemises. Oleme headeks partneriteks kõigile, kes lähtuvad avalikust huvist, on empaatilised ja mõistavad, mida kogukonnale tegelikult tarvis on.

Meie tuleviku suund on jagada teadmisi ja kogemusi võimalikult laial rindel. Eriti soovime, et juhtimises tehtaks arukaid ja teadmis põhiseid otsuseid. Selle nimel plaanime edaspidi pingutada.

INDREK SARAPUU ja **MARI-LIISA PARDER**
MTÜ Põlva Kodanik

Plaani Kotus

Elu tuleb ise teha

Vahepeal on tunne, et me asume Tallinnast kaugemal kui Tallinn meist. Tegelikult on siin, nelja autosõidutunni kaugusel Tallinnast, väga hea elada. Siin on nii palju aktiivseid ja rõõmsameelseid inimesi. Nad toimetavad, organiseerivad, korraldavad, osalevad, tunnevad tehtust rõõmu.

Aga miks? Üks põhjustest ongi see, et Tallinn on meist nii-nii-nii kaugel. Oleme harjunud, et ELU tuleb ise teha! Teemegi. Vinguda ja viriseda pole aega ega tahtmist!

Näeme, et suurte keskuste inimesed võitlevad stressi või depressiooniga, kuid paljud veerand sajandit tagasi alustanud külainimestest eestvedajad on ületanud kõiksugu kriisid ning püsinud rajal koos oma naabritega. Nii minagi!

Kui Tallinna poolt tulevad mõistlikud mõtted, ettepanekud või seadused, siis haakume meiega. Näiteks Teeme Ära talgud või "Eesti 100". Külatalgud alustasime tegelikult mõneti varem. Eesti juubelpäeval, 24. veebruaril 2018, toimus imearmas kontsert meie kohalikus kirikus.

Meie oma rahva ideedest on sündinud traditsioonid. Suurim on üle Eesti tuntud

igal jaanipäeval toimuv käsitsi heinaniitmise võistlus. Meie tublid mehed on ehitanud priitahtlike pritsumeeste depoo. Igal suvel saame osa Eesti tippulauljate kontserdist vanas renoveeritavas karjamõisas. Et noored koju jääksid/tuleksid, kutsume nad alati vanematega koos tegutsema. Nii sai tehtud ralli ajal kodukohvikute päeva.

Aastal 2030 peame hakkama paljudele inimestele, kes linnast maale elama tulla soovivad, lihtsalt ära ütleva!

Ei saa kurta, et küla tühi oleks, naabreid tuleb linnast muudkui juurde. See on pisi-pisikene osa tegemistest ühes väikeses Võrumaa maakohas, mida Tallinnast tulnud inimesed on pidanud maailma lõpuks, paradiisiks või pärapõrguks.

Raskusi tuleb ikka ka ette. Näiteks toetuste küsimine on läinud viimasel ajal üha keerulisemaks, kuigi varem anti lootust vastupidiseks. Näiteks kui Leaderi programm Eestisse jõudis, oli peamine kuvand ning põhimõte, et anname raha teie endi kätte, jagage see innovaatilistele ja parimatele, teie ju seal kohapeal teate-näete, kellel on seda kõige rohkem vaja.

Lisaks on omavalitsuste ühinemine mõjutanud koostööd omavalitsusega. Peame olema taibukad ja ette planeerima, et otsida rahastamisvõimalusi. Kiita tuleb meie kandi ettevõtjaid, kes toetavad kohalikke sündmusi korraldavaid MTÜ-sid. Ettevõtete töötajad on ju paikkonna elanikud ja seega ka elu korraldajad.

Tulevikku vaadates olen täiesti veendunud, et Võrumaa heaolu foorumil välja öeldud mõttega: "Aastal 2030 peame hakkama paljudele inimestele, kes linnast maale elama tulla soovivad, lihtsalt ära ütleva!"

ENE AEDMAA

MTÜ Plaani Kotus

Koostööga väljakutsetele vastu

Oleme üles ehitanud Taheva, Karula ja Mõniste piirkonda ühendava Kotuse koostöövõrgustiku, mis veab piirkonna arengut eesmärgiga saada maalilisse Lõuna-Eesti kanti uusi elanikke ja külalisi. Kotuse koostöövõrgustik ühendab 60 kohalikku mittetulundusühendust, ettevõtjat ja aktiivset kodanikku, kes on koos toimetanud nüüdseks juba viis aastat. Viimati käis meie esindus novembris lausa Helsingis Mardilaadal piirkonda tutvustamas ja kohalikke tooteid pakkumas. Oleme uhked, sest meil oli välja panna kümne kohaliku tegija toodangut, samuti oma erilise messiboksi kujunduse üle.

Hetkel on Taheva Valla Külade Seltsil aga käsil Harglasse kogukonnakoostöö rajamine. Alustame ise kogukonnateenuse pakkumist, sest ükski ettevõtja ei ole selles perspektiivset majandustegevust näinud. Kõik saab professionaalne ja tunnustatud, mis omakorda aitab paberimajanduses edasi kohalikke perenaisi, kes on valmis oma meistriteoseid valmistama enamatele kui vaid oma perele. Suur soov on ka metsamarju ja seeni senisest erilisel viisil piltlikult öeldes purki saada, et meie kohalikud maitses jõuaksid võimalikult paljudeni.

Koostame aktiivselt projekte ja kavadame ise oma kodukoha arengut. Aasta tagasi valmis näiteks Taheva piirkonna külade arengukava, mida päris korraliku tempoga ellu viime. 2019. aastasse tagasi vaadates saab esile tuua 60 vabatahtliku abil korraldatud uma üülaada. Südasuvisel mahedal suveööl võtsime külalisi vastu Hargla kooli vastas asuvas valguskettidega

valgustatud männimetsas, kus kaubeldi kohaliku toodanguga ning nauditi süda-öist kontserti. Sellel ööl külastas pisikest Harglat 800 inimest! Inimesi muudkui tuli ja tuli ning kuulda oli suhtlemist lausa kuues eri keeles. Eriti rõõmsad oleme, et teisel pool Koivat elavad lätlased tee meie juurde üles leidsid.

Tehtud sai lõppeval aastal muidugi palju muudki. Näiteks valmis Koikkülla vahva

Suur probleem on meile pidev projektimajandus, mis annab küll tohutult võimalusi, kuid tähendab tegelikult ööde kaupa paberitööd.

välitreeninguala, uuenduskuuri läbisid nii Kotuse koostöövõrgustiku infotruki kui ka veebileht, Hargla kirikus remonditi kõik torniakanad ja -luugid ning korraldati neli suuremat kontserti. Osalesime ka Eesti külaliikumise Kodukant korraldatud maal elamise päeval, mille raames tehti näiteks Hargla piirkonda 390 külastust.

Suur probleem on meile pidev projektimajandus, mis annab küll tohutult võimalusi, kuid tähendab tegelikult ööde kaupa paberitööd. Kümned taotlused ja aruanded ootavad pidevalt tegemist ning päevatöö kõrvalt seda kuidagi tehtud ei jõua.

Kotuse koostöövõrgustik on kaks aastat

olnud õnnelikus seisus, kuna Taheva Valla Külade Seltsil oli võimalik palgata koordinaator võrgustikutööd tegema. Kohalik mees Rasmus Onkel on seda tööd suurepäraselt teinud, kuid juba pitsitab mure, mis siis saab, kui palgaraha lõpeb. Ainult vabatahtlikult ei ole võimalik professionaalsel tasemel asju korraldada. Töö inimestega, pidevalt kaasavate protsessidega on tegelikult uskumatult ajamahukas. Peale haldusreformi ei ole Valga valla maapiirkondadesse jäänud ühtegi külade arenguga tegelevat vallapalgalist töötajat, mis tähendab, et on tulnud hakkama saada ka nende ehitusküsimuste, hangete, juriidiliste muredega, mis enne valla abil tehtud said. Kogukond teeb minu kodukandis väga palju vabatahtlikku tööd, aga leiab ka, et vaid sellest ei saagi piisata – palgalist arendustööd peab hakkama jaguma ka maapiirkondadesse.

2020. aastal ootavad meid ees põnevad ajad. Näiteks asume kohe aasta alguses õhinaga välja töötama Kotuse koostöövõrgustiku tunnusmärke, piirkondlik info-voldik-turismikaart tuleb esmakordselt välja läti keeles, lähme võrgustikuliikmetega Läti Kuramaa piirkonda uusi ideid ja inspiratsiooni koguma.

Märgi ka endale üles, et oled väga palutud järgmisele uma üülaadale Hargla külas kooli vastas asuvasse männimetsa juba 1. augustil 2020 kell 20. Kohalikud hõrgutised ning imeline muusikaelamus Marek Sadamalt ootavad!

MONIKA ROGENBAUM

Kotus

Kaugel või mõtteliselt kaugel?

Rahvuspark Eesti ääremaal

Tipu Looduskool

Tipu looduskool on loodushariduskeskus Soomaa rahvuspargis. Mitteilundusühingu eesmärgiks on tõsta elamuslike programmide ja praktiliste tegevuste kaudu osalejate keskkonnateadlikkust ning anda teadmisi ja oskusi teha oma elus keskkonda säästvaid otsuseid. Ühing korraldab õppeprogramme, matkasid, looduslaagreid ja õpitubasid. Ühingul on vähe liikmeid, küll aga on meil väga palju sõpru.

Tallinn jääb meist kaugemale, maakonnakeskus ja valla keskus samuti. Aga kas distants on oluline? Eestis on vahemaad ju väikesed ja toimiv internetiühendus ka ääremaadel olemas. Kas takistuseks ei ole pigem mõtteline distants? Looduskaitsesüsteem on killustunud eri asutuste vahel ja piirkondasid järjest laiendatud – vastutus kaugemale viidud.

Tegime ettepanekuid valla arengukavasse, aga vallas, mis hõlmab kaks kolmandikku Soomaa rahvuspargist, ei leidnud sõna „Soomaa“ oma kohta? Kas oleme lihtsalt kehvad huvide kaitsjad ja mõjutajad? Või elab piirkonnas liiga vähe inimesi – valijaid?

Kaasatus on tihti näiline, arengukavad koostatakse väikeses ringkonnas ja tervikliku lähenemise vastu pole huvi. Hariduse arengukava nähakse kui koolisüsteemi korras- tamise kava ja eri valdkondade strateegiatel puudub omavaheline seos ja laiem visioon.

Olen tihti mõelnud, et võtaks oma krempli ja koliks kohta, kus elu paistab lillelisem ja mõttekaaslas on rohkem. Sinna, kus on rohkem tahet muutusi ellu viia ja ehitada üles kestlikum ühiskond. Samastean, et Soomaa on imeline piirkond, maal elamine minu igapäevane teadlik valik ja loodus asendamatu õppekeskkond ning hinge paitaja.

Tegime ettepanekuid valla arengukavasse, aga vallas, mis hõlmab kaks kolmandikku Soomaa rahvuspargist, ei leidnud sõna „Soomaa“ oma kohta?

Elame keskkonna- ja kliimamuutuste ajal ning nii maal kui ka linnas tuleb leida uusi eluvorme ja elustiile. Eesti riik on vastu võtnud ÜRO ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid. Alla kirjutatud deklaratsioon „Muudame maailma: säästva arengu tegevuskava aastaks 2030“ sisaldab 17 eesmärki 169 alaeesmärgiga, millele Eesti on lisanud 18. eesmärgina „Kultuuri“.

Eesmärgid on ambitsioonikad ja seotud konkreetsete mõõdikutega. Kindlasti on

võimalik mõnda eesmärki saavutada ka seaduste ja maksustamise abil, kuid ainult riigi tasandil pole muutused saavutatavad. Kodanike hoiakute muutmine on ju oluliselt keerulisem. Vajame koostööd eri tasanditel, formaalse ja mitteformaalse hariduse sidumist, eeskujusid, kestlikke ja kohalikke lahendusi, ausaid arutelusid ja selget visiooni. Tahaksin näha, et rohkem omavalitsusi peaksid neid eesmärke oma otsustuste langetamisel silmas ning viiksid teavet ja teadmisi kogukondadesse.

Ühinguna on meie põhifookus loodus- ja keskkonnaharidusel: kujundame looduskooli õppekeskkonda, kaasame vabatahtlikke, koolitame ennast, jagame oma teadmisi ja oskusi ning püüame meie külastajaid inspireerida.

Tunneme ennast osana Soomaa väikesest, aga kasvavast kogukonnast. Ühistegevused toovad meid kokku. Korraldame kevadel Soomaa kohvikute päeva, detsembris tähistame koos Soomaa rahvuspargi sünnipäeva, vahepeal toimuvad matkad, õppepäevad, jõulupidu ja ühised väljasõidud.

Unistame sellest, et Soomaa külad hakkaksid taas elama, tühjadesse talukoh- tadesse koliksid aktiivsed, kogukonda ja loodust väärtustavaid inimesed, kellega koos edasi minna.

DAGMAR HODER

Tipu Looduskool

Maailma parim koduhoovi festival

Festival Urissaare Kantri on sõpruskonna hobi, mis toob üheks nädalavahetuseks Urissaare Rantšo hoovile kokku poolteist tuhat maaelu ja muusika sõpra. Korralduskogukonna jaoks ei tähenda festival loomulikult ainult seda nädalavahetust: Urissaare suve hulka kuuluvad talgupäevad, lastepäevad, töötoad ja muidugi suve lõpetav festival. See on nagu suvelaager maal – hommik algab suplusega tiigis ja ühise hommikusöögiga väliköögis. Lapsed lähevad kellegagi linnumaju valmistama või kasevihtasid tegema. Siis saabuvad veel kaugema kandi inimesed ja saame talgupäevaga alustada, ootavad lava ja duširuumi ehitus, heinategu, niitmine ja kiviaia ehitamine, eesmärgiks korraldada Urissaare Rantšos maailma parim farmifilingu festival.

Kui korraldada Eesti ainukest oma-laadset festivali talus, mis asub Tallinna poolt vaadates Viljandimaa kõige kaugemas nurgas, tuleb Karksi-Nuias asfaldilt maha keerates veel jupp maad põldude ja metsade vahel edasi sõita. Tegemist on looduskauni kandiga ja seda märkasid näiteks filmitegijad juba 1980ndatel – naabertalus on filmitud “Nukitsamees”. Muidu asub talu justkui

kõigest eemal. Sellises paigas festivali teha on katsumus omaette. Eriti, kui ilm ei toeta ja parkla põllust saab ootamatult veeväli, kust ükski tavaline auto iseseisvalt lahkuda ei saa. Siis tuleb naabrid traktorite ja kõitega appi paluda. Lõpuks saavad kõik liikvele.

Tähelepanekuks teistele festivalide korraldajatele: kui teil on festivalialal sõnnikuhunnik, mida te ära koristada ei jõua, siis meie soovitame panna hunniku kõrvale tutvustava sildi. Tegime nii ja nimetatud hunnikust sai festivali jooksul väga populaarne pildistamise taust. Ehk siis metsade ja põldude vahel festivali tehes tuleb asjadesse loovalt ja vabalt suhtuda.

Urissaare Kantri sai alguse seitse aastat tagasi, kui Urissaare talu põldudele jõudis 16-pealine lihaveisekari – hobikari, mis intensiivpõllumajanduse mõõtu välja ei anna, aga täidab suurepäraselt eesmärki ühest talust korralik talu teha. Et taluperemees on kultuurikorraldaja, polnud kantrifestivali süünd kaugel. Esimesed kaks aastat oma sõpruskonnale korraldatud sündmusest sai kolmandal aastal loomulikku teed pidi juba avalik festival. Kui esimesel kinnisel sündmusel osales umbes

40 sõpra, siis seda, et esimesele festivalile 700 külastajat tuleb, ei julgenud me loota. Need 40 sõpra said kõik tööülesanded: kes piletimüüki, kes haldustiimi, kes päevajuhiks ja mängude läbiviijaks. Sellest sõpruskonnast ongi välja kujunenud Urissaare kogukond.

Urissaare Kantri on hobi, nagu mõne teise seltskonna jaoks on hobiks purjetamine või iga-aastaseks väljakutseks Muhu väina regatt. Hobi, kus iga meeskonnaliige saab suhteliselt väikese panusega olla osa suurest ja lahest projektist. See vist ongi kodanikualgatuse peamine tunnus – et asja tehakse ennekõike saadava rõõmu pärast ja koos inimestega, kellega hea meelega oma vaba aega koos veedad.

Oma teod peavad silma särama panema. Kui oma silm särab, saad olla kasulik ka teistele inimestele, kogukondadele ja piirkonnale. Aga kõigepealt oma silm. Ja silma säramisele asukoht mingit mõju ei avalda. Sära Tallinnas, Saaremaal, Hääde-meestel, Põlvas või Urissaares.

PRIIT OKS

Urissaare Kantri

Kuhu kaob aeg väikeses kohas?

Türi linn, autoga ühest otsast teise umbes viis minutit. Siis, kui liiklus on tihedam. Ligikaudu 5000 elaniku, muusikakool, põhikool, gümnaasium, spordikool, kultuurikeskus, muusikali-teater, tehisjärv, Murumoori mängupark, kohvikud, töökohad. Läbisõidulinn. Roheline vald. Kodu.

Usun, et aktiivne kodanik märkab, et inimestel on vähe aega. Rohkem kurdetakse aja puudumise üle, ei julgeta astuda vabaühendustesse, sest see nõuab aega, pühendumist, ühenduse distsipliini.

Kuid see, mis röövib aega, ka pakub seda. Türi kogukonnaseltsi näitel tuleb tõdeda, et IT-lahendused meie sihtgrupis töötavad. Hoiame aega kokku, teeme pigem kohapeal kätega rohkem ära. Info talgute ja sündmuste kohta levib kiirelt.

Väikeses kohas oledki nagu parem inimene – kohtud tänaval ja üritustel oma lapse õpetajatega, saad päevas vähemalt sada korda tere öelda, kui vähegi jala liigud. Ei ole kuigi kerge vabandada, miks eile teatrisse ei

jõudnud. Takistust tegelikult ju eriti ei ole.

Kuhu kaob aeg väikeses kohas? Valikutesse. Üsna kerge on Türi-taolises linnas planeerida oma aega, kui sul on auto. Laps lasteaeda – 10 minutit, kodust kultuurikeskusesse etendusele – 10 minutit. Linna lähedalt maalt või jala linna tulles on mõttekas plaanida juba 20–30 minutit.

Jääb aega elada ja nautida. Teha kaasa vabaühendustes – naiskodukaitse, kaitseliit, spordiliit, külaseltsid, Türi kogukonnaselts ja paljud teised. Üldiselt käib türilane kontserdil vist 2-3 korda kuus, igal kuul avatakse üks professionaalne kunstinäitus, üle-eestiline noorte muusikali-teater paneb pool linna kihama vähemalt kaks korda aastas. Hull linn tegelikult – ei jõua ära käia, kus tahaks. Valikuid on palju, aga sul on kergem olla hea. Sest sa jõuad kiiremini kohale, saad kiiremini koju. Sul on aega. Su laps saab koolist ise koju.

Konna majas on tehtud plaane kutsuda kogukonda järgmisel aastal märkama, mida saame ise ära teha. Jätkuvad maja

arendustegevused KOPI ja Leaderi toel. Teeme jõudumööda. Saime novembris tunnustuse kui Järvamaa parim vabaühendus. Nii tore. Inspireerib see, et meid märgatakse. Me ikka lustime ka seltsiga – mardipäeva avatud ukse, kodanikupäev, jõulusagin, jutuõhtud, festival ja nii edasi.

Ise tehes on kõigel rohkem väärtust. Nagu oma lapse tehtud käsitöö – seos kingiga on tugevam. Ja seda armastust tulebki näidata koostegemise kaudu. Me unistame oma Konna loomemajast, täis elu ja alustavaid ettevõtjaid, kooskäimist ja melu. Et endal oleks äge seal olla. Suvel ootame rahvast festivalile Rohevest (17.-18. juulil). Silver ja Kristiina ning Nedsaja Küla Bänd on lubanud kohal olla. Meie ka. Teie? Tallinnast on Konna tund ja 18 minutit. Me teeme selle ajaga seltsi saunale uue vundamendi. Nii on selle ajaga.

AILI AVI

Türi kogukonnaselts,
2019. aasta kodanikupäeva aumärgi laureaat

Kohtud tänaval ja üritustel oma lapse õpetajatega, saad päevas vähemalt sada korda tere öelda, kui vähegi jala liigud.

MTÜ Tunne

Elu Pärnus

– mitte ainult suvel

Olles elupõline pärnakas ja tegutsedes peamiselt siin, ei tunne ma sügugi, et väljaspool Tallinna poleks elu. Kusjuures ma ei ole isegi nii mõelnud! Kui vaadata suviste festivalide valikut, siis toimub minu teada suurem osa neist justnimelt pealinnast väljas: Intsikurnus, Viljandis, saartel.

Kas see just ainult Pärnus nii on, aga aktiivsete kodanike probleem on see, et mis on südamelähedane, kipub olema õhina põhine. Seega tuleb vabatahtliku tegutsemise hulka, milleks MTÜ Tunne on meil festivali korraldamine, stipendiumi väljaandmine, loengud oma kogemustest ning teisedki projektid, mahutada ka tööotsad, mis toovad elatist.

Pärnus õpib noore ja alles alustava kultuurikorraldajana väheste rahaga võimalikult palju ära tegema. Tõsi, see ei ole ainult alustava kultuurikorraldajaga nii, vaid ka paljude teistega. Mina alustasin sellist aktiivsemat eluviisi 7. klassis. Nüüdseks olen 21-aastane. Nende aastate jooksul olen õppinud kõike korraldama ja läbi viima väga-väga soodsalt, kui mitte tasuta. Kui üheks projektiks oli ette nähtud suurem summa raha, olin täitsa segaduses

– mis selle kõigega peale hakata?

Pärnakaid kimbutab suuresti hooajalisus. Meie linnas on selline huvitav fenomen, et suve lõppedes kaovad kõik kohalikud

Hoiame fookust eelkõige noortel: eriti neil, kes on juba gümnaasiumi lõpetanud ning soovivad nüüd Pärnus ägedat täiskasvanuikka jõudvat elu ehitada.

oma urguga ära ning pistavad pea välja alles siis, kui esimesed suveilmad lähenevad. Siis tulebki veidi uurida ning leida see, mis nad taas linna peale meelitaks.

Esialgu lõin ma MTÜ Tunde naudingufestivali Tunne korraldamiseks, kuid nüüd on meie tegevusvaldkond jõudsalt laienenud. Hoiame fookust eelkõige noortel: eriti neil, kes on juba gümnaasiumi lõpetanud ning soovivad nüüd Pärnus ägedat täiskasvanuikka jõudvat elu ehitada. See

kipub olema vanus, mis unustatakse – me ei ole enam lapsed, aga päris täiskasvanuks ei oska ka end veel nimetada.

Naudingufestival oli suunatud kõigile vanusegruppidele, kuid esinejateks ja läbiviijateks olid noored. Noore Hakkaja stipendiumi andsime festivalil teenitud piletitulust välja kooliõpilasele, kes on oma noore eluea kohta teinud juba väga palju head! Nüüd plaanime korraldada vaimsele tervisele suunatud nädalat, mille tegevused toimuvad peamiselt Pärnu kolmes gümnaasiumis.

Samuti kuuluvad meie tegevuste hulka uuest aastast Pärnu vanalinnas kord kvartalis toimuvad minifestivalid, kus meie peamisele, Rüütli tänavale tulevad laadalisid, esinejad ja rõõmsad emotsioonid.

Minu suurim unistus on, et minu peamine töö olekski MTÜ Tunne eestvedamine, projektide läbiviimine ja koolitamine. Ehk siis veel lühemalt öeldes, et minu elustiil ja töö kattuksid. Nii on mul rohkem jõudu viia ellu veel rohkem head, võtta ette see hooajaväline aeg Pärnus ning vaadata, mis sellega teha annab.

KAROLIINE AUS
MTÜ Tunne

Viis soovitus pikalt püsimiseks

MTÜ Pesapuu tegeleb inimestega, kes soovivad oma elul taas sarvist haarata ja edukamalt edasi liikuda. Pakume selleks nõustamis- ja sotsiaalteenuseid. 2019 oli meile igas mõttes muutuste aasta. Enne seda lõppesid suured projektid ning nüüd tuli leida uued võimalused ja koostöövormid oma teenuste edasi arendamiseks ja müümiseks. Tuli vaadata otsa oma töö- ja ajakorraldusele ning need ümber seada selliselt, et toetada edasi liikumist. Praeguseks oleme elu Ameerika mäed edukalt läbinud ning veel tugevamaks saanud. Aastale tagasi mõeldes võtame kaasa mõned õppetunnid.

1 Vaata kaugele. Täna on meil teenuse lepingud peaaegu kõigi Pärnumaa KOV-idega. Selle ettevalmistus võttis mitu kuud usinat ja pühendunud tööd ning läbirääkimisi. Ilma eeltööta oleks meie püsimine 2019. aastal tõsisel ohus olnud. Õppisime viimasel kahel aastal, et kindlasti tuleks hoida pilk vähemalt aasta kuni kaks tulevikus ning igapäevase tegevuse kõrval alati töötada ka selle nimel, et tulevateks aastateks oleks plaanid olemas. Sõltumata sellest, mis projektivoorud või hanked parasjagu avanevad või mitte.

2 Suhtle palju. Koostööpartnerid ei kuku taevast. Ei tasu oodata, et kohalik omavalitsus, kes varem mitte midagi kuulnud ei ole, oleks agaralt valmis meiega lepinguid sõlmima. Suhtlemise juures on tähtis näha vestluspartneri lähete kohta ja tema vajadusi. Kas ja milliseid väärtusi ja mõju saame talle omalt poolt tegelikult pakkuda?

3 Ole uhke oma mõju üle. Olen tihti öelnud, et me teame, et pakume oma teenustega tõelist väärtust – toimetulevaid inimesi – ning me oleme selle üle uhked. Sellest mõjust saame veenvalt ka näiteks kohalikku omavalitsust teavitada ning luua nii tugevaid ja pikaajalisi partnerlusi. Samal ajal tähendab see meie jaoks ka seda, et teame oma töö hinda ning oleme teinud teadlikud otsused mitte osaleda hangete hinnarallidel.

4 Hinda inimeste teadmisi. Suur osa meie edenemisel on sel aastal olnud kanda tarkadel ning asjalikel inimestel. Nii meie meeskonnast kui ka väljaspool MTÜ-d on meil olnud palju kaasamõtlejaid ja ärgitajaid. Kui MTÜ oskab hinnata

nende mõtete väärtust, siis võivad hakata juhtuma väga põnevad asjad. Mida rohkem erinevaid vaatepunkte läbi mõelda, seda tugevama alusega tulevad lahendused, mis sellistest aruteludest sünnivad.

5 Ära jäta ühtki head kriisi kasutamata. Kui ma vaatan tagasi kogu sellele ajale, mis meie MTÜ toimetanud on, siis oleme kõige suuremad arenguhüpped teinud just siis, kui oleme pidanud silmitsi seisma mõne kriisiga. Just kriisid näitavad väga täpselt ära, mis on hetkel nõrk, ning tähtis on näha neid olukordi kui võimalusi tugevamaks saada.

EVELYN EICHHORST
MTÜ Pesapuu

MTÜ Pesapuu

Lähisuhtevägivald. Hirmutav sõna ja teema, millest paljud pole veel praegugi kuulnud ja paljud ei taha midagi teada. Igaühel oma põhjus. MTÜ Pärnu Naiste Tugikeskus just selle teema tegelebki ja aitab vägivaldses suhtes olevatel naistel probleeme lahendada. Oleme juba kümme aastat tegutsenud Pärnumaal, poole vähem Saaremaal ning Rapla- ja Harjumaagi on meie jalajälgi täis.

Juba esimestel tegutsemisaastatel saime aru, et mõistmatust ühiskonnas saame vähendada, tuues selle teema avalikku ruumi, nähtavale ja igaühe teadvusesse. Rahvusvahelistest konverentsidest, seminaridest, ümarlaudadest ja koolitustest on saanud Pärnus iga-aastane tava.

Ühenduse elu läks huvitavaks siis, kui hakkasime kasutama oma sõnumi edastamisel kaasaegse kunsti võimalusi. 2014. aastal toimus esimene julguseproov ja linnakodanike üllatamine Pärnu Rannapargis, kus toimus kogemuslik avalik näitus “Varjud” ellujääjate – naiste, kes on vägivaldse suhte lõpetanud – osavõtul.

Kõik edasine oli juba põnevam. Ühendusel on avalik leht Facebookis, kus kajastame aktiivselt oma tegevusi ja kampaaniaid ning kus on fotod varjupaiga ruumidest. Inimesi on alati huvitanud, milline üks varjupaik välja näeb. Ise remondime, ise tuunime ja kuna ruumid on tihtipeale kodusemad kui mõne inimese kodu, siis ka näitame neid julgelt.

Vähe sellest, varjupaigas on tuntud

kunstniku Flo Kasearu näitus “Varjupaiga festival”, mida on külastanud ka president Kersti Kaljulaid. Kui inimene ei saa kunsti juurde, siis kunst tuleb nendeni, kel puudub võimalus ise näitusi külastada. Seesama kunstnik viis ellujääjad 2016. aastal NO99 teatrisse etendusega “Privaatsuse sooviavalduse ilmetamine”. Kümme endist ohvrit olid oma nime ja näoga lavall!

Me osaleme ühendusena koos sihtgrupiga sellistel Pärnu avalikel üritustel

Saime aru, et mõistmatust ühiskonnas saame vähendada, tuues selle teema avalikku ruumi, nähtavale ja igaühe teadvusesse.

nagu RatRace'i jooks ja korraldame neid ka ise. Viiepäevasele Inglijooksule Pärnu linnas olid oodatud kõik linnakodanikud, kes soovisid avaldada toetust naisele, kes jooksis Sahara kõrbes lähisuhtevägivalda ohvrite toetuseks. Kui tarvis, oleme Rapla Naiste Ööde Filmifestivali korraldamise juures ja viime oma sõnumit sel viisil kogukonda.

Novembrist anname välja auhinda OKAS sellele inimesele, kes on oma tege-

vusega julgelt torganud Eesti ühiskonna valusat kohta. Esimese OKKA sai Eero Epner. Novembris käisime Viimsi raamatukogus “elavat raamatukogu” tegemas. President Kaljulaid leidis taas aega meie üritusel osaleda. Oleme oma ellujääjate “raamatutest” seda meetodit käinud esitlemas ka mujal. Koos sihtgrupiga tõstatame lähisuhtevägivalda teemasid kogukonnas esile. Kampaaniad “Tühi taldrik” ja „Suukorv” on Pärnust alguse saanud ja jõudnud otsustajate lauale.

Kui küsida, mis on meie mured, siis ainult aeg. Ideid on palju ning neid ongi ehk väljaspool Tallinna kergem algatada ja tõhusam ellu viia. Toetajaid on rohkem ning põnevad tegevused kogukonnale ja kogukonna kaasabil paistavad paremini silma. Eks Pärnusi oli algul eelarvamusi, et kuidas ja miks üks naiste tugikeskus peab linnaruumis üritusi korraldama, mis sest, et need on täiesti rahumeelsed ja pakatavad positiivsusest. Oma kümnendat sünnipäeva pidasime samuti avaliku teavitusliku lõbusa jalutuskäiguga. Oleme kinunud käibesse sellise sõna nagu VÄXIT, mis tähendab “vägivallast välja”. Usume, et oleme murdnud müüdi, et keerulistest teemadest tuleb rääkida vaid karjades ja plakatitega vehkides. Me ei unista tulevikku vaadates, vaid tegutseme iga päev vägivallavaba tuleviku nimel.

MARGO ORUPÖLD

Pärnu Naiste Tugikeskus

Rusudest uue eluni

Astaks 1988 oli endisest elujõuliste rahvarikaste küladega Anseküla piirkonnast, kus olid olemas nii kool, kirik, kauplus, koorejaam kui ka ühis-tegevust ja kultuurielu vedav põllumeeste selts, saanud sõjapurustuste, Venemaale ja Saksamaale küüditamiste ning väikese elujõulise kalurikolhoosi sundliitmise tulemusena perspektiivitu, iseseisva majandus- ja kultuurieluta, vaikselt hääbuv maanurk Sõrve poolsaare kitsal kaelal. Alanud muutuste tuules taastasid lapsevanemad kakskümmend aastat tagasi suletud kooli, mille ümber koondusid peale lapsevanemate ka algkoolieast välja kasvanud lapsed ja vähesed siia alles jäänud noored.

Peale Eesti iseseisvuse taastamist hiilis rahva hinge mure tuleviku pärast, sest peamisi tööandjaid, Sõrve sovhoosi ja Saare Kaluri kolhoosi, ootas ees likvideerimine. Anseküla koolimaja kogunes 14 inimest ja ühiselt otsustati taastada Anseküla Põllumeeste Selts, kelle põhikirjaliseks eesmärgiks sai ühistegevuse korraldamine ning piirkonna huvide esindamine ja kaitsmine.

Inimestel puudusid oskused ja ka vahendid ettevõtluse käivitamiseks. Piirkonna inimeste töö- ja varaosakute liitmise tulemusena sai selts mõned traktorid, põllutööriistu, otstarbetuks jäänud laohooned, vana plaatkuivati, lagunevad traktorikuurid, tarbetut kila-kola ja tillukese kontorihoone. Traktoristid rentisid seltsilt masinad ja hakkasid ümbruskonnas teenustöid tegema ning majapidamised said loomakasvatust ja põlluharimist jätkata. Pisikese, aga kindla sissetuleku sai selts kartulihoidlate puidufirmale välja rentimisest. Väikese ilmetu kontorimaja nimetasime ümber seltsimajaks, ja sellest sai noorte kooskäimise koht.

Muu kultuuriline ja seltskondlik tegevus jätkus kooli juures, kuni see 1999.

aastal suleti. Selleks ajaks oli vähenenud loomapidamine ja ka põlluharimine kokku kuivanud. Paljud olid mujalt tööd leidnud või pensionile jäänud. Seltsimajas koos käinud noored olid suureks kasvanud ja oma teed läinud. Veel mõnda aega tegutses koolimajas naiste kunstiring, siis hääbus seegi. Angaarides tegutsenud saeveski lõpetas paari aasta pärast tegevuse.

Oli aeg muuta eesmärgi. Ei jõudu ega üksmeelt, ei rahalist ega vaimset ressursi. Otsisime kaua võimalust laohoonete müümiseks, kuni see lõpuks õnnestus. Tehingu tulemusena laekus pangakontole arvestatav rahasumma, mille kasutamiseks ei suutnud me kogukonda siduva ja arendava eesmärgis kokku leppida. 2009. aasta kevadel müüs vallavalitsus koolimaja seal elavale perekonnale, kellel oli küpsenud plaan vanasse klassituppa söögikoht avada. Nüüd jäi külarahva ainsaks kooskäimise võimaluseks tilluke, kütte ja veevärgita seltsimaja, mida olime küll jõudumööda remontinud ja õue kaevugi kaevanud, kuid mis erinevalt vanast koolimajast ei kõnetanud ega kutsunud inimesi. Ettevõtlus oli vähehaaval edenenud, kuid äärmiselt halb mobiilside levi ja internetiühenduse piiratus olid olulisteks arengupiduriteks saanud.

Oli viimane aeg midagi ette võtta, et elu siin jätkuda saaks. 2009. aasta lõpul otsustas seltsi juhatus maapiirkondade arendamise meetmetest toetust küsida ja arendada seltsimaja küla keskuseks, kus oleks võimalik koos käia, tegelda harrastustega, korraldada õpitube ja konverentse ning võimalusel kaugtöökohtki luua. Euroopa Liidu toetuste programmiperiood oli peagi lõppemas, tuli kiirelt ja otsustavalt tegutseda. Ühine eesmärk suutis vahepeal harali kasvanud kogukonda taas liita ja tegutsema panna.

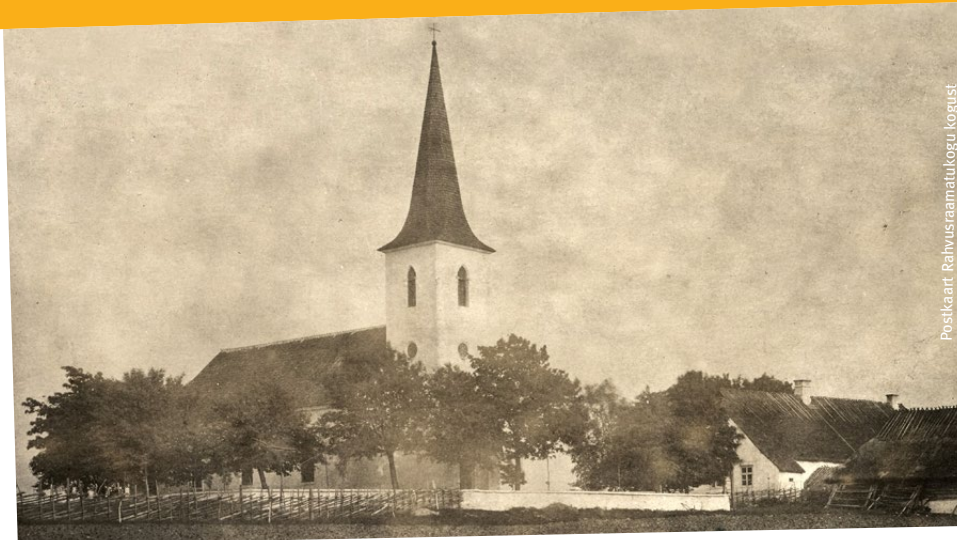
Kuna toetusrahasid nappis, tuli palju oma kätega ära teha. Tööd, oskusi, materjale, töövahendeid ja raha on kuue aasta jooksul seltsimaja arendamisse panustanud enam kui 70 inimest ja viis ettevõtjat.

Seltsimaja avapidu peeti 2012. aasta 6. oktoobril ja sellest ajast alates on maja enda ümber koondanud inimesi lähemalt ja kaugemalt. Seltsimaja ruumides harjutavad etnopunkbänd Küi ja Sõrve Maakoor. Kõik muusikaühendused on esinenud ja tuntud üle Saaremaa ning kaugemalgi. Sõrve Pärimuse Selts on korraldanud mitmeid konverentse ja õpitubasid identiteedi, sõrve keele ja pärimuslike tööoskuste taaselustamiseks ja propageerimiseks. Valmimisjärku on jõudnud sõrve keele aabits. Sõrve Pärimuse Seltsi teha on ka sõrvekeelsed uudised Vikerraadios ning koos Ammukeri ja Küiga valmis Eesti Televisiooni jõulu- programmi jaoks kolmveerandtunnine tele-saade. Seltsimaja heaks oleme korraldatud mitmeid talgupäevi ja ülalpidamiskulude katmiseks tulukohvikuid ja kontserte ning seltsimaja ruume välja rentinud.

Anseküla kant on muutunud ilusamaks ja varem aastaid tühjana seisnud majade akendes on taas valgus. Vanas koolimajas on juba kolm aastat söögikoht, hoogsalt on arenenud hobusekasvatustalu, tegutseb väike villaveski, kaks autoremonditöökoda ja mõned pisiettevõtted, alustatud on õunaiaia rajamist. Praegu on ehitamisel kaks uut elumaja, remonditakse ja taastatakse vanu elamuid. Tasapisi hakkab elu ka meie ranakülla tagasi tulema. Kõigi nende muutuste taga on meie inimesed, kelle otsuseid ja ettevõtmisi on Anseküla Põllumeeste Selts oma tegevusega ühel või teisel viisil mõjutanud.

ELVE LEPIK

Anseküla Põllumeeste Selts

Postkaart. Rahvusraamatukogu kogust

Saarel elamise privileegid ja probleemid

Saarel elamine on privileeg. Talveks aga saar tühjeneb. Maal elamise mõte erutab minejaid, aga mõtte teoks tegemist peetakse ebareaalseks. Privaatse, turvalise ja puutumatu looduse keskel elamise eest tuleb maksta kõrget hinda.

Lastel on siin turvaline, loodusega läbipõimunud keskkond kasvamiseks. Koolistressi on vähem ja arsti vastuvõtule saab hõlpsamini. Saarel pääseb ummikuteest ja parkimistrahvidest, aga autosse tasub investeerida. Teist autot kohtad teedel sama harva kui metslooma. Kord maanteel kitsega kokku põrganud, võrdsustad hea auto elukindlustusega. Hea mootorsaag on saarel sama vajalik kui muruniitja. Mugavast linnaelust looduse rüppe astudes taipad, kui palju märkamatu on urbaniseerunud keskkond meie eest ära korraldanud. Kui aga vaba ja metsik pool domineerima jääb ja oled pidevalt näoga metsa poole, siis tuleb jääda saarele päriks.

Saarel elamise luksuse eest tuleb ka kannatlikkusega tasuda. Pead arvestama looduse ja tema väega, mis plaanid pea peale pöörab, katuseid rebib ja puid langedab. Ettenägelikkust tuleb ajaplaneerimisse tublisti juurde lisada.

Sissetuleku mõttes oled saare isolatsioonis kordi haavatavam ja turvatunde soovist tuleb siin lahti lasta. Kirjaniku, kunstniku ja helilooja jaoks on Hiiumaa suurepärane loomekeskkond, kui see muidugi leiva lauale toob.

Tugev perekond, vähemalt aastajagu ressursse, kaugtöö võimalikkus ja korralik auto on eeldused saarele elama tulekuks ja püsima jäämiseks. Loodusjõududest ja isoleeritusest tingitud eripärade tõttu on väikesaarel ettevõtjana tegutsemine keerukam. Tuleb arvestada kõrgemate tootmiskulude, logistiliste väljakutsete ja ootamatute ilmastikuoludega. Hooajalisus, vajalike oskustega tööjõu nappus ja ebastabiilsed ühendused muudavad ettevõtjad haavatavaks. Lennuühendus, parvlaeva graafiku sobivus ja reise tihedus mõjutavad tootmisettevõtte tegevust oluliselt,

nõndasamuti ka elektrivarustuskindlus. Netipõhiste teenuste pakkujatele saab määravaks interneti stabiilsus ja kvaliteet.

Saare ettevõtja eduteguriteks on eksport ja väliskapitali kaasamine. Välismaise oskustööjõu, investorite ja tippspetsialistide tuleku soodustamine teeks siinse ettevõtluskeskkonna oluliselt atraktiivsemaks. Kahetsuväärselt palju on noori ettevõtjaid, kes saarele tulevad, aga paari aasta pärast ikkagi lähevad. Ka tööjõud kolib madala palga ja üürikorterite puuduse pärast suurematesse linnadesse.

Kogukonna toimisel on ettevõtlusel

kandev roll. Kui ikka saarel kliente napib, tuleb minna mandrile. Väikeettevõtjad panidki seljad kokku, et avada pealinnas ajutine "saatkond", ikka selleks, et ennast nähtavaks ja kuuldavaks teha. Saatkonnas peegeldub selgelt, kuidas turist on valmis saare päritoluga puhta toidu ja omanäolise disaini eest rohkem raha välja käima. Kohalikud eelistavad samuti kodumaist, kuid on vägagi hinnatundlikud.

MARGIT PRUUL

Hiiumaine Toit,

Hiiumaa "saatkonna" eestvedaja

Elu võimalikkusest Haapsalus

Elasin ülikooli ajal mitu aastat pealinnas. Rohkem ei taha. Ei meeldi. Meeldib hoopis muinasjutuline ja maaliline merelinn Haapsalu. Väiksed armsad puumajad, vanalinn, vaiksed tänavad, meri kahe sammu kaugusel. Mäletan, et esimesed viis aastat käisin küll ringi nagu armunu ja tänasin, et elan siin linnas. Neid hetki tuleb õnneks ikka veel.

Üksainumas mure, mis võib tekkida, on töö leidmine. Selleks olen ma ise korduvalt teinud enda ettevõtte ja alustanud ise, sest üksnes töö puudumise tõttu pole tulnud pähe mõtet siit linnast lahkuda. Täna saaks olen saanud töö, mida saan ükskõik kustkohast teha. Olen veidi üle aasta olnud Eestimaa Sünnitusmajade Toetusfondi tegevjuht. Tegin oma tööd kodus köögilaua taga. Pean tunnistama, et seal hakkas natuke nukker küll. Lihtsalt seetõttu, et ma olen tegelikult väga sotsiaalne ja ini-

mesi armastav tegelane. Vajasin teisi enda ümber. Seetõttu tekkis mõte, et kui looks koos töötamise kontori.

Hakkasin maad kuulama ning suhtlesin kõigiga, kes võiksid sel teemal kaasa aidata ja mõelda. Selgus, et ühel Läänemaa ettevõtjal on samad plaanid, ning ma pakusin ennast kohe appi. Novembris avasime Haapsalu Vabakontori, kus on võimalik endale töökoht rentida, olgu see siis pooleks päevaks või tähtajatult. Mul on suur rõõm, et kohe algusest peale on meil pooled kohad kontoris täidetud. Mul on rõõm selle üle, et mul on töökaaslased. Mul on rõõm selle üle, et tegelikult meil on Haapsalus väga palju selliseid töötajaid, kes töötavad kodus ja teevad omi ettevõtmisi, täpselt samuti selleks, et saaks siin imelises Haapsalus elada.

Usun, et suvel tekib meil kontori ukse taha järjekord, aga usun ka seda, et Haapsalu Vabakontor on juba hea algus, et siia

kolida: ootab kõikide mugavustega kontor, kus kohv ja tee on tasuta, koristaja käib, printida saab ja selle kõige pärast ei pea ise muretsema, see on sinu eest tehtud. Lihtsalt tule ja hakka tööle.

Tihti toome endale põhjendusi, miks me ikka veel ei saa Tallinnast ära kolida – sest seal on trennid, kino ja teater ja võimalus väljas käia. Kui tihti inimene neid võimalusi aga kasutab? Peale ummikust koju jõudmist ilmselt ei teki enam tunnet, et tahaks nina toast uuesti välja pista. Kõike eelnevat saab nautida ka Haapsalus! Meelepäraseid trenne, kino ja võimalusi on siingi, igale poole jalutad 10 minutit! Ilmselt saab neid võimalusi olema veel rohkem, kui siin on edumeelseid ja hakkajaid noori inimesi ja peresid. Kohtume Haapsalus!

RAILI FRIEDEMANN
Haapsalu Vabakontor

E-riik tuulte ja tormide kiuste

Kuidas elab kodanikualgatus väiksemates paikades? Minu hinnangul ta just väiksemates paikades kõige tugevam ongi. Mida väiksem koht, seda kindlamalt see esile kerkib. Maainimene varubki tikud ja küünlad, mootorsae ja generaatori, sõidab autoga, mis ei karda kinnituisanud teid, ning loodab vajadusel pigem iseenda ja oma kogukonna peale.

Kodanikualgatuse korras on saanud tehtuks mitu asja, mille puhul suures linnas mõeldakse, et "ju keegi teine teeb". Kui midagi on vaja, siis leitakse vahendid ja kasvõi ohinapõhiselt tehakse väga palju ära. Võibolla ei paistagi see eriti väljapoole, aga seltsielu, omavaheline suhtlemine ja

lugematutest algatustest osavõtt on provintsialu lahutamatu osa. Võimalusi oma aja sisustamiseks on palju, pigem jääb vajaka ajast endast.

Ka paarikümne kilomeetri pikkused vahemaadki pole takistuseks – kulub ju nende läbimiseks tihtipeale isegi vähem aega kui suures linnas vaid paarile-kolmele kilomeetrile. Ühistransport käib küll harva – aga kui paljud ka Tallinnas sellele siiski isiklikku sõiduvahendit eelistavad?

Hoolimata tuultest, tormidest ja kaableid närivatest rottidest on Eesti endiselt e-riik. Me võime küll aeg-ajalt nuriseda, et internetiühendus mõnes talus või ka külas toimib kehvasti või puudub sootuks,

kuid siiski on meie väikese riigi tugevus selles, et suhtluseks välismaailmaga on meil ühed parimad tingimused nii Euroopa kui ka kogu maailma kontekstis. See omakorda soodustab nii maal töötamist kui ka aktiivse kodanikuna ühiskonnaelus toimetamist.

Aktiivsel kodanikul on väikeses kogukonnas lihtne. Teda märgatakse, tema tegusid hinnatakse. Võimalusi ennast tõestada, saavutada oma ringkonnas tuntuks ja lugupidamiseks jätkub nii ettevõtluses, vabatahtlikus töös kui ka poliitikas.

TANEL TIISLER
SA Läänemaa

Külaülikool

Saagu vaimuvalgus!

Mis vahe on ilmal ja kliimal ning millised tegurid neid kujundavad? Millist mõju avaldab kliima elukeskkonnale, meile ja meie toidulauale praegu ja tulevikus? Milline roll on merel kliimal ja ilmale? Kust tuleb mõte, et inimene on looduse kroon? Novembris pärast Külaülikooli loengut said peamiselt Kehtna valla küladest, aga ka kaugemalt tulnud üliõpilased nendel teemadel koos pere ja kogukonna liikmetega edasi mõelda. Kehtna vallas Kaereperes Valtu seltsimajas oli lõppenud Külaülikooli kuuenda õppeaasta teine loeng. Seekord inspireeris ning andis mõtteainet Eesti Teaduste Akadeemia presidendi Tarmo Soomere peetud loeng "Ilmast ilma".

Külaülikooli loenguid käivad alati pidamas ülikoolide õppejõud ja teised oma ala parimad asjatundjad, kes annavad üliõpilastele teadmisi kõige kõrgemal tasemel. Külaülikooli korraldajad viivad ülikooli mõõtu loenguid korraldades ja neid loenguid Eesti rahvusringhäälingu raadio "Ööülikooli" saadete abil levitades ellu unistust, et meie maal oleks rohkem vaimuvalgust. Peame oluliseks jätkusuutlikkust ja väärtusi, nagu näiteks austus ja armastus kõige elava vastu, külaelu,

rahvuskultuur, ühistegevus, omaalgatus. Need samad väärtused on ka Külaülikooli vundamendiks.

Külaülikool saab teoks kogukonna liikmete vabast tahtest sündinud koostöö tulemusel, kus kõigil on oluline roll. Külaülikooli teemad ja loengupidajad valitakse põhimõttel, et loengutel oleks suur sisuline väärtus ja need pakuksid huvi ka tulevastele põlvedele. Loengutel ei oleks mõtet ilma üliõpilasteta, kes pimedatel talveõhtutel tulevad, et koos vaikselt kuulata, mõtiskleda ja pärast loenguosa lõppu elavat arutelu pidada.

Selleks et üliõpilased teaksid, millal tulla ja milleks valmis olla, oleme juba kuus aastat kujundanud kaunid plakatid, mida levitame elektroonilisel teel. Külaülikooli teevad eriliseks Valtu seltsimaja hubane õpikeskkond ja perenaise lahke vastuvõtt.

Tänu Külli Tülile ja Jaan Tootsenile on Külaülikooli loengud Eesti Rahvusringhäälingule salvestatud ja neid saab iga eesti keele oskaja üle maailma järelkuulata www.ylikool.ee. Suur tänu kõigile juba esinenud 30 lektorile ja ka tulevastele lektoritele, kes loovad loengutele sisu ning aitavad kaasa ühe kogukonna tugevnemisele ja unistuste täitumisele!

Külaülikool

- on avatud kõigile, olenemata kuskil kunagi koolis käidud või ametis oldud aastatest;
- on mõeldud neile, kes tahavad olla elukestvas õppes, täiendada end igal eluhetkel ja ühtlasi jagada oma teadmisi-oskusi-arusaamu teistega;
- rõõmustab neid, kellel on õnnestunud aru saada, et õppida ei ole kunagi liiga hilja, ning kes taipavad kõrvalise abita, et targemaks saab mitte õppides, vaid mõeldes ja mõtestades;
- on vajalik neile, kes usuvad, et haridus on otstarbekalt, efektiivselt ja intensiivselt tegutsemise asendamatu eeldus;
- kujuneb meeliskohaks neile, kes saavad aru, et haritus muutub väärtuseks koos informeerituse ja kogemusega;
- võimaldab veenduda, et kogemust ei saa keegi kellelegi anda; kogemust ei saa osta, müüa ega vahetada; kogemus kujuneb vahetus praktikas, millega kaasneb emotsionaalne läbielamine; kogemusega kaasneb ettenägemis- ja äratundmisvõime;
- annab võimaluse näha, et haridus ei saa asendada arukust, vaimsust, headust, ustavust, visadust jms;
- võib algul ehmatada neid, kes on harjunud käima siin-seal niisama kuulamas ja jalga kõlgutamas; külaülikoolis tuleb iseendaga vaeva näha, pingutada, süsteeme kavandada.

HELEN LINK

Arendusselts Koduaseme, Külaülikool

Naised

ettevõtluses ja ühiskondlikus elus

Ettevõtlikud Naised Raplamaal MTÜ asutati 2009. aastal aktiivsete naiste-mõttekaaslaste ettevõtmisel. Enne seda, 2006. aastal loodi maakondlike arenduskeskuste juurde FEM NET, mille eesmärk oli kaardistada Balti mere piirkonna naisettevõtjad ja luua võrgustikke. Mõne aastaga tekkis Raplas ühingu tuumik ja esimesel koosviibimisel avaldas 17 naist soovi ühingusse astuda. Juriidiline vorm mittetulundusühing on nii siis kui ka nüüd tundunud meie tegevusteks kõige paremini sobivat. Ühingu põhikirjaline eesmärk on Eesti naiste aktiivsem osalemine ettevõtluses ja ühiskondlikus elus. 2019. aasta sügiseks on ühingusse koondunud 66 naist ning liikmeskonna pidev kasv näitab ühingu tugevust ja vajalikkust.

Tänaseks kümme aastat tegutsenud organisatsiooni kuuluvad ettevõtjad, ettevõtete võtmepositsioonidel töötavad naised, õpetajad ja kunstnikud.

Liikmeskonnale pakutav sisaldab nii hariduslikku, õpetlikku kui ka kvaliteetset meelelahutust ja seda eelkõige oma kodumaakonnas. Ühiselt ristturundatakse üksteise tooteid, külastatakse messe, vahetatakse erialaseid muljeid ja rõõmustatakse saavutuste üle. Kasvatame oma liikmetes enesekindlust, ühtekuuluvustunnet, teavitame töö- ja ettevõtlustrendidest sooviga, et meie liikmed oleksid kõigega kursis ja konkurentsivõimelised. 2017. aastal olid meie ühingu liikmed loonud maakonda 250 töökohta, aastakäive oli kokku 11 miljonit eurot. Tegutsetakse väga paljudes valdkondades ning mitmel naisel on ettevõtted ka mujal, mitte ainult Raplamaal.

Esimestel aastatel korraldasime koolitusi, käisime tutvumas oma liikmete ja teiste maakondade ettevõtetega, saime kokku kord kuus ja arutasime ettevõtjatega seonduvat. Iga-aastaseks suursündmuseks kujunes naistepäeva pidulik tähistamine,

seda traditsiooni oleme jätkanud tänaseni. Kui alguses oli meie tegevus suunatud vaid liikmetele, siis viimastel aastatel oleme keskendunud pigem avalikkusele.

Seitse aastat korraldasime Raplamaa aasta ema üritust koos Raplamaa maavalitsusega, kuid seoses haldusreformiga seda sündmust enam maakondlikul tasandil ei korraldata. Endiselt on meil vähemalt üks üritus kuus, korraldame koolitusi, loodusmatku, reise, ettevõtete külastusi, raamatuesitlusi, kontserte, õpitubasid, kultuurisündmusi jne. Oleme algatanud mitu heategevuslikku lastele suunatud projekti ja neid ka läbi viinud ning palju aastaid olime Saagu Valgus Fondi tegevuste toetajad.

Viimased viis aastat oleme kaasatud partnerina Raplamaa Arendus-Ettevõtluskeskuse ettevõtlusnädala sündmuste läbiviimisse. Meie ühingu pikaajalise ettevõtluskogemusega naised osalevad mentorprogrammis mentoritena ja alles alustavad ettevõtjad mentiidenä. Esitame oma tublisid naisi tunnustusürituste nominentideks nii maakonnas kui ka väljaspool. Meiega arvestatakse maakonna tasandil, juhatuse liikmed on osalemas nii maakonna kui ka Rapla valla arengustrateegiate väljatöötamise töögruppides. Mitu liiget on põhitöö kõrvalt koolides ettevõtlusõpetajad. Väga hea koostöö on meil kujunenud ETK Andras MTÜ-ga ja Loov Eesti MTÜ-ga, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus ENUT-iga, samuti mitme naisorganisatsiooniga üle Eesti.

Rapla kesklinna uue kino valmimise järel sündis aga täiesti uus idee. 2019. aasta märtsis korraldasime esimest korda Naiste Ööde Filmifestivali. Ajastus sobis suurepäraselt meie ühingu kümnenda tegutsemisaasta tähistamisega ning ka traditsiooniliselt on naistepäeval väga sügav tähendus. Esimese festivali pühendasime lähisuhtevägivalla vastu võitlemisele. Lisaks filmiprogrammile toimus

teemadest kantuna Raplamaa juurtega klaasikunstnike näitus ning "elavas raamatukogus" rääkisid oma lugusid naised, kes on vägivaldsest suhtest väljunud. Aset leidis raamatuesitlusi ja palju muud.

Festival oli edukas, tõi saali palju vaatajaid, sai hea tagasiside, nii et oleme otsustanud seda korraldada igal aastal märtsikuus ja võtta fookusesse igal aastal just need teemad, mis on ühiskonnas terava tähelepanu all. Festivalil olid head toetajad: Raplamaa Omavalitsuste Liit, Kultuurkapital ja Raplamaa eraettevõtjad. Meie ühingu 40 naist löid kaasa korralduses, ilma nendeta ei oleks see kindlasti olnud nii edukas. Festivalile aitas filmid tuua Pimedate Ööde Filmifestivali tiim Tiina Loki juhtimisel ja loomunguline nõustaja oli Kadri Kõusaar.

Juulikuus korraldasime esimest korda koos Raplamaa teiste aktiivsete ettevõtlusühingutega suvepäevad mere ääres, mis olid väga meeleolukad, ja soov on ka seda traditsiooni jätkata.

Filmiteemadest kantuna pühendasime esimesele naisfilmirežissöörile Leida Laiusele mälestusnäituse Rütmani galeriis ja näitasime Rapla kinos tema pärandisse kuuluvaid filme, sellele kaasa aitasid kaasa Filmiarhiiv ja Leida Laiuse lähedased. Asutasime ka Leida Laiuse mälestusauhinna, mille andsime üle filmirežissöör Marianne Körverile. Novembrikuu lõpetasime PÖFF-iga, tõime esimest korda PÖFF-i ajal Rapla kinno kaks filmi.

Ideedest meil puudu ei tule, Tallinna lähedus meid ei heiduta, pigem ikka innustab. Elu keeb kõikides maakondades, valdades, külates. Loodame, et meie ühingu tegevused näitavad eeskuju ka teistele. Tere tulemast Raplasse Naiste Ööde Filmifestivalile märtsis 2020!

KATRIN KLAEBO

Ettevõtlikud Naised Raplamaal

Tehnoloogia meie ümber areneb peadpööritava kiirusega. Kuidas temast kodanikuühiskonnale kasu lõigata, kirjutas ühiskondliku mõju ekspert **JAAN APS**.

Tehnoloogia parema maailma heaks

ehk kuidas taltsutada hunti lambanahas?

“Edukas on see, kes kohandab oma tegevuse vastavalt ajastu vaimule, ja ebaedukaks osutub too, kelle tegutsemisviis pole ajastu nõuetega kooskõlas.”

Niccolò Machiavelli, “Valitseja” (1532)

Inimeste heaolust ja puhtast looduskeskkonnast hoolivates kodanikuaktivistides tekitab tehnoloogiline progress küllap vastakaid tundeid. Edusammude kõrval on arengu kiirenemine toonud kaasa nii igihaljaste murede süvenemist kui ka uusi probleeme. Väiksemate organisatsioonide eestvedajatel võib tekkida tunne, et ollakse progressi rongist lootusetult maha jäänud: “Mujal arendatakse roboteid, kes teevad ajuoperatsioone, meie siin ei jõua isegi oma sündmustest pilte Facebooki üles panna.”

Juhtmevabas maailmas ei saa enam juhetki seinast välja tõmmata. Aga ehk ei peagi. Alljärgnevad näited tõestavad, et tehnoloogiavaldkonna positiivset arsenalit on võimalik julgelt kasutada

kõigil aktiivsetel kodanikel, olgu tegemist oma koduvallas vabatahtlikult tegutseva sädeinimese või mõne rahvusvahelise katusorganisatsiooni palgalise juhiga.

Tehnoloogia arenguga kaasnevad loodusedele väidavad tihtipeale, et tänu uuedustele hakkab inimkonnal üha paremini minema. Sealjuures panustab tehnoloogia mugavuse suurenemisse, tõhususe edinemisse ja tulemuslikkuse kasvu. Näiteks võib tehnoloogilise innovatsiooni abil suurema tulemuslikkuse saavutamine meditsiinis tähendada päästetud elusid, tõhususe tõstmine tootmises aga vähendada tekkivate jäätmete hulka.

Hoolimata tehnoloogia abil toimuvatest muljet avaldavatest edasiminekutest küsivad

avarama pilguga kodanikuaktivistid üha sagedamini, kuivõrd suudavad tehnoloogilised hüved kompenseerida tekitatavaid otse- seid kahjusid ja negatiivseid kõrvalmõjusid. Ainuüksi inimeste heaolu vallas on esile kerkinud kümneid murekohti. Probleemide vikerkaare värvivalikusse kuuluvad näiteks ebapiisav füüsiline liikumine, keskendumis- häired ja küberkiusamine.

Peamised mured seonduvad aga hoopis looduskeskkonnaga. Mis sellest, et iga üksi- ku tehnoloogilise lahenduse arendamise ja kasutamise siht võib olla üllas. Tehnoloogi- aate abil mugavamalt ja kauem elavad ning efektiivsemalt ja produktiivsemalt tegutsevad inimesed toodavad, tarbivad ja saastavad kollektiivselt üha rohkem.

Leidub piisavalt argumente toetamaks hirmu, et inimkonna jaoks tervikuna võib tehnoloogia areng osutuda hundiks lam-banahas. Sedasorti pikkade hammastega ja lopsaka karvakasvuga olend annab küll kõvasti villa, aga hammustab veel kõve-mini ja võib lõpuks villakatte kohevusest lummatud inimesed üldse maha murda.

Edukad kohanevad ajastu vaimuga

Mida üks tubli kodanikuaktivist peaks kõige eelneva taustal ette võtma? Ajalugu näitab, et ise tehnoloogilisest progressist kõrvale jäämine või sellele lausa vastandumine positiivsete lahendusteni ei vii. Püssid võivad viskeoda ja masinate omanikel on rohkem võimu kui masinapurustajatel.

Kurikuulsa Machiavelli tsitaat on selle loo motoks valitud põhjusega. Ka idealistlike ja altruistlike väärtuste nimel võib olla vajalik astuda paradoksaalseid samme. Kui ajastu vaimu märksõnade hulka kuulub tehnoloogiline innovatsioon, siis võib sellele vastandumine viia läbikukkumiseni, olgu tõusulainele trotslikult vastuastumise ajendid nii üllameelsed kui tahes.

Oma ajastu trendide nutikas kasutamine või ka ise nende eestvedamine võib aidata ajajärgu suundumuste negatiivseid mõjusid hoopis leevendada. Kasvõi end tehnoloogia ahelatest suuresti vabaks rebinud ökokogukondade liikmetest teatakse rohkem just tänu internetikommunikatsioonile ja massimeediale, mis on omakorda loonud võimaluse massilisemate loodusläheduse poole püüdlevate liikumiste tekkeks.

Juuresoleval joonisel on ära toodud spikker vabaihenduste eestvedajatele, kes soovivad oma tegevusega maailma paremaks muuta ja sealjuures meie ajastu võimalusi oma ülla missiooni jaoks maksimaalselt ära kasutada.

Nimelt saab tehnoloogia endale hopsti abiks võtta kahe sammuga. Esmalt leiab tehnoloogiast tuge oma igapäevase töö sujuvaks korraldamiseks. Seejärel tasub mõelda läbi, millisel viisil võiks tehnoloogiliste võimaluste seostamine organisatsiooni tegevusmudeliga aidata oma missiooni nimel asju ära teha rohkem ja paremini.

Mõistlik ja tulemuslik igapäevane toimetamine

Suurte eesmärkide poole püüdlemine koosneb väiksematest ja suurematest igapäevastest tegevustest. Osa nendest on

Kuidas oma tegevusega tehnoloogia abil maailma paremaks muuta?

Samm 1

Õpi järjepidevalt tundma ja kasutama tehnoloogilisi abivahendeid, et tegutseda igapäevatoos tõhusamalt ja teha soovi korral ära rohkem ning paremini

Individuaalselt
tegutsedes

Tiimides
tegutsedes

Kommunikatsioonis
ja osapoolte
kaasamisel

- Mõtle läbi, milliseid igapäevaselt ära tegemist vajavaid tegevusi sooviksid teha kiiremini, kvaliteetsemalt ja tulemuslikumalt
- Uuri, milliseid (eelkõige vabavaralisi) abivahendeid kasutavad teised eestvedajad ja organisatsioonid
- Arvesta, et näiteks Microsofti paljud tarkvaratooted on vabaihendustele tasuta

Samm 2

Mõtle läbi, kuidas tehnoloogiliste lahenduste kasutamine võib aidata oma missiooni võimsamalt ellu viia

Suurenda
inimeste
heaolu

Aita
säästvamalt
toota ja tarbida

Panusta
looduskeskkonna
hoidmisse

- Mõtle läbi, milliseid organisatsiooni missiooniga seotud probleeme sooviksid lahendada kiiremini, laialdasemalt ja mõjusamalt
- Palu valdkonna probleemide lahendamiseks abi tehnoloogilise kompetentsiga inimestelt, tehes seda näiteks häkatonidel või otsides vabatahtlikke IT-ettevõtetest

Näiteid võimalustest, mida vabaühendustele pakub Microsofti korporatsioon

- **Tasuta kontoritarkvara taotlemine**, sh Microsoft Office: www.microsoft.com/en-us/nonprofits
- **Soodsa hinnaga veebikoolitused** kontoritarkvara võimaluste kasutamiseks (sh lisaks üldtuntud Wordile, Excelile ja Powerpointile ka andmete visualiseerimise tarkvara Power BI ja tiimitöö tarkvara Teams): page.techsoup.org/digital-skills-center
- Kuni kümneliikmelistele organisatsioonidele tasuta ja **turvaline integreeritud Microsoft 365 Businessi pilvelahendus** (kui töötajate hulk on üle 10, tuleb iga lisainimese pealt maksta 5 dollarit kuus)
- **MTÜ-d saavad kasutada** Office 365 rakendusi, Windows Professionali ja täiustatud turbevõimalusi
- **Seda kõike saab kasutama õppida konkreetset õppeplatvormil**, mis töötati välja koostöös MTÜ-ga Techsoup – platvorm täieneb pidevalt uue sisu ja kursustega.

Alates 2016. aastast on Microsoft toetanud 70 kolmanda sektori organisatsiooni Eestis, sealjuures ulatub tarkvaraannetuste kogumaksumus ligikaudu 200 000 dollarini.

rutiinsed, järjepidevad, teised nõuavad põhjalikkust ja loovust, kolmandatesse panustavad paljud inimesed korraga. Kõikidel nendel juhtudel võib tehnoloogia aidata asju ära teha kiiremini, kvaliteetsemalt ja tulemuslikumalt.

Mõningatel juhtudel võib tunduda, et inimesel justkui polegi igapäevatehnoloogia kasutuses midagi juurde õppida. Näiteks ta kasutab juba sünkroniseeritud kalendrit oma aja ja ülesannete haldamiseks, Mobiil-ID teenust allkirjade andmiseks, Google Drive'i võimalusi oma tiimiga reaajas koostööks ning Doodle'i rakendust kohtumiste kokkuleppimiseks.

Siiski tasub igaühel regulaarselt võtta oma igapäevatöö puhul kõrvalvaataja roll ja küsida edasiviivalt kriitilisi küsimusi: "Kuidas *seda* tegevust oleks võimalik teha vähemalt poole kiiremini? Kuidas paremini vältida infosulgude tekkimist meeskonnas? Mil viisil vormistada töö väljundit praegusega võrreldes visuaalselt kenamaks?" Küllap on sama küsimust küsinud teisedki. Suure tõenäosusega on loodud mõni tehnoloogiline lahendus, mis just seda tüüpi ülesannet igapäevatöös kergemini teostada aitab. Ehk on parim lahendus välja arendatud just viimase poole aasta jooksul. Paljudel juhtudel on tegemist lausa vabavaraga.

Lahenduste leidmiseks ja alternatiivide

vahel valimiseks tasub nii guugeldada kui ka teiste organisatsioonide ning eestvedajatega suhelda. Näiteks ei tea paljud kodanikualgatuste eestvedajad, et Microsofti korporatsioon toetab avalikes huvides tegutsevate vabaühenduste arengut. Organisatsioonidel on võimalik taotleda tasuta kontoritarkvara ja värvata tehnoloogiasektori taustaga vabatahtlikke. Samuti on võimalik paluda abi keerulisemate tehnoloogiliste lahenduste puhul, mille märksõnadeks muu hulgas pilveteenuste kasutamine ning tehisintellekti võimaluste testimine.

Selliste võimaluste tundma õppimine ja ärakasutamine hoiab pikemas plaanis kokku raha ja aega ning loob organisatsiooni jaoks uusi võimalusi. Kokkuvõttes on eestvedajatel võimalik paremini keskenduda oma põhitegevusele ehk organisatsiooni missiooni teostamisele.

Tehnoloogia kasutamine oma igapäevatöös on siiski vaid jäämäe tipp. Miks mitte kasutada lahutamatu osana oma tegevusmudelist võimalusi, mis on viimastel aastatel tänu tehnoloogilisele innovatsioonile avanenud?

Alljärgnevalt tutvustan kolme kodumaist näidet valdkondadest, mida peetakse tavapäraselt just "maailmaparandajate" pärusmaaks: laste ja perede heaolu toetamine, looduskeskkonna kaitsmine ja

kodanikuaktiivsuse edendamine. Kõigil kolmel juhul on näha, et oma tegevusmudeli rajamine tehnoloogilistele võimalustele ei tähenda inimliku dimensiooni kadumist. Vastupidi – kombinatsioon tehnoloogiast ja silmast silma tegevusest võib anda mõjusaima tulemuse.

Triumf Health ehk nutitelefon parema tervise heaks

Kuidas ajastu trende ühiskondliku missiooni heaks ära kasutada, sealhulgas suundumusi, mida üldplaanis nähakse pigem riskantsetena, nagu näiteks laste poolt nutitelefoni mängude mängimine?

Siinkohal on positiivseks näiteks 2018. aastal ettevõtluskonkursil Ajujaht sotsiaalse ettevõtluse eriauhinna võitnud iduettevõtte Triumf Health. Triumfi tiim on välja töötanud mobiilimängu, mis aitab kaasa krooniliselt haigete laste ravile. Sellest võivad abi saada lapsed, kel on diagnoositud vähk, suhkruhaigus või astma, aga ka need, kes on kimpus ülekaalulisusega või kel seisab ees keerukam operatsioon.

Laps kehastub mängus superkangelaseks ja õpib põnevaid ülesandeid täites juhtima enda emotsioone ning käituma viisil, mis aitab haigusega kohanemisele kaasa. Arstid saavad aga lapse psühholoogilise olukorra kohta väärtuslikku infot tänu võimalusele jälgida otsuseid, mida laps mängides langeb. Mängu eesmärk on seeläbi tuvastada, ennetada ja/või vähendada krooniliste haigustega kaasnevaid psühholoogilisi probleeme ning toetada konstruktiivse tervisekäitumise kujunemist.

Kuidas *seda* tegevust oleks võimalik teha vähemalt poole kiiremini? Kuidas paremini vältida infosulgude tekkimist meeskonnas?

Triumf Health on välja töötatud koos lastehaiglate personali ja lastevanemate esindusorganisatsioonidega. Täna on toimumas ka mõju-uuringuid mängu rakendamise tulemuslikkuse ja edasiarendusvõimaluste kohta. Ideaalis jõutakse mõne

Kui aga endal igasugune tehnoloogiline taust puudub? Sel juhul tasub kõigepealt defineerida probleemid ja seejärel mujalt nõu küsida.

aasta jooksul niinimetatud digiravimi staatuseni, mille kasutamist haiglates toetaks ka riiklik ravikindlustuse süsteem.

Teeme Ära Sihtasutus ehk tehnoloogia toel prügipimedusest vabaks

Teeme Ära talgupäevad ja ülemaailmsed prügikoristustalgud lugejale küllap pikemat tutvustamist ei vaja. Küll väärib esiletõstmist tõsiasi, et 2018. aastal toimunud tol hetkel rekordilise osalejate arvuga maailmakoristustalgute õnnestumisele aitas kaasa spetsiaalselt loodud mobiilirakendus nimega World Cleanup. Selle abil oli enne aktsiooni võimalik kaardistada kogukonna territooriumil asuvaid prügihunnikuid.

Nii tekkis nii-öelda prügikaart, mis aitas tuua nähtavale maas vedeleva prügi üle kogu maailma. Jäätmeprobleemi nähtavaks tegemine aitas jõustada suurt prügikoristusaktsiooni World Cleanup Day 15. septembril 2018, mil üheskoos Eestiga koristasid oma territooriume 17 miljonit inimest 158 riigist üle maailma. Korraldajate hinnangul mängis prügikaardistamise äpp olulist rolli prügiprobleemile tähelepanu juhtimise kampaanias.

Praegu on Teeme Ära Sihtasutusel käsil AI-lahendusele – kratile nimega WADE – rakenduse leidmine. Tegemist on lahendusega, mis suudab tuvastada piltidelt ja videotelt prügi.

Muuseas, nii mobiiliäpi kui ka krati arendamisel ja haldamisel oli Teeme Äral suur abi koostööst Microsoftiga, kelle vabaihendustele pakutavatest teenustest on eespool juttu, mh kasutatakse pilveteenust Microsoft Azure.

Rahvaalgatus.ee ehk rohkem aktiivsete kodanike algatatud positiivseid muutuseid

Meie elu puudutavaid küsimusi

otsustatakse kuskil kõrgel ja kaugel? Kui keegi tahabki midagi nii-öelda rohujuure tasandilt algatada, siis selleks laiemat ringi inimeste kaasamine on peaaegu võimatu? Eesti Koostöö Kogu algatatud Rahvaalgatus.ee näitab, et olemasoleva seadusandluse võimalusi ja tehnoloogia abi kasutades saab igapähele anda võimaluse ühiskondlikku arengut konstruktiivselt mõjutada.

Rahvaalgatus.ee on arutelude pidamise ja ettepanekute koostamise platvorm, mille kaudu saab esitada Riigikogule kollektiivseid pöördumisi (ehk algatusi). Rahvaalgatus.ee võimaldab igapähele teha ettepaneku, kuidas ühiskonnaelu parandada või mõnda seadust muuta. Pärast ettepaneku kirjapanemist saab kutsuda teisi kaasa arutlema, koostada arutelu tulemusel ühiselt pöördumise (ehk algatuse), koguda vähemalt 16-aastastelt Eesti elanikelt digiallkirju ning pöördumise ühe klikiga Riigikogule esitada. Platvormis saab jälgida, mida parlamendi komisjon(id) ettepaneku kohta arvavad ja kuidas see seaduseelnõuks kujuneb.

2019. aasta sügise seisuga on nelja viimase aasta jooksul tulnud välja 100 algatusega, mis on saanud üle 60 000 allkirja üle 42 000 inimeselt. Riigikogusse arutlusele on nendest jõudnud 33. Digiallkirjastatud algatuste edasine käekäik on olnud mitmekesine, muu hulgas ongi jõutud seadusemuudatusteni, mõjutatud valdkondlike strateegiate sisu ning saavutatud laiapõhjaliste diskussioonide toimumine meedias. Teemadring on olnud mitmekülgne, nt hoolduskindlustus kui osa Eesti sotsiaalsüsteemi arengusuundadest või piirangute seadmine jahituristide veelindude kütmisele.

Kuidas lambanahas hunt ära taltsutada?

Mida teha, kui aga endal igasugune tehnoloogiline taust puudub? Sel juhul tasub kõigepealt defineerida oma valdkonna probleemid ja seejärel mujalt nõu küsida. Tavaliselt on tehnoloogiahariduse ja -kogemusega inimestel pädevused, mida saab rakendada eri valdkondades. Tarvis on aga inimest, kes oskab argumenteeritult kirjeldada, milliseid eesmärke ta saavutada soovib ning millised on praegused takistused. Tehnoloogiataustaga kaasamõtlejaid on võimalik leida sündmustelt nagu häkatonid, algatustest nagu "Annetame aega"

ja rahvusvahelisest portaalist Benevity Causes Portal.

Lõpetuseks aga meeldetuletus, et suurte võimalustega, mida tehnoloogia pakub, kaasneb ka vastutus. Vabaihendused saavad siinkohal eeskujuks olla, et oma tehnoloogiliste lahenduste riskid läbi mõelda ja neid maandada. Muidu on oht minna kaasa loosungitega stiilis "Just see tehnoloogiline lahendus päästab maailma!", jättes samas arvestamata negatiivsed mõjud.

Ühe näitena võib tuua kasvõi sellise positiivse mainega valdkonna nagu taastuvenergeetika arendamine, mis uue- ja rahvusvaheliste käsitluste põhjal toob muu hulgas kaasa hüppe hõbeda ja liitiumi kaevandamises. Kaevandamismahtude kasv tähendab, et hävitatakse looduslikke ökosüsteeme ja kiireneb peamiselt arenguriikide maakogukondade elanike ränne suurlinnadesse.

Seega võib juhtuda, et kliimamuutustega võitlemise lipukirja all kasutatavate tehnoloogiate tagajärjed konkreetsetele

Selge on aga see, et innovatsioonilamba nahka pugunud tehnoloogiahunt on juba hoovi peal.

piirkondadele võivad olla hullemadki, kui kliimamuutuste puhul kardetakse. Vastutustundlikum oleks tunnistada, et ainus "maailma päästev" lahendus saab olla energiatarbimise vähendamine, mitte tarbimist suurendades ühelt tehnoloogialt teisele ümber lülitumine.

Selge on aga see, et innovatsioonilamba nahka pugunud tehnoloogiahunt on juba hoovi peal. Ühegi vabaihenduse võimuses pole teda sealt ära ajada, sest üksinda ajastu trendide vastu ei saa. Küll saab hunti mitmel viisil pügada ja võtta sealjuures vastutus selle eest, et ta väga valusalt ei hammustaks. Sedasi jõuavad tehnoloogia loodavad võimalused vabaihenduste abil nende ühiskondlike probleemideni, millega seoses on senisest kiiremaid, kvaliteetsemaid ja mõjusamaid lahendusi tarvis kõige rohkem.

Kogukondade ühendamise, regionaalpoliitika toetamise ja maaelu hoidmisega tegeleva esindusorganisatsiooni tegemistest rääkis tegevjuht **TRIIN KALLAS**.

Eesti Leader Liit

Miks ja kuidas ühing loodi?

Eesti Leader Liit asutati 19. märtsil 2012 viie Leaderi tegevusgrupi algatusel. Meie liikmeteks olevad MTÜ-d on kõik tegutsenud kauem, vähemalt aastast 2006. Üsna pea tunnetati vajadust esindusorganisatsiooni järele, milleks algusaastatel kuni liidu loomiseni oli mitteformaalne Leaderi foorum.

Kuidas teil läheb? Milline on hetkeseis teie valdkonnas?

Liidu jaoks on praegu väga intensiivne tööperiood, kuna eurotoetusi jagatakse perioodide kaupa ning hetkel on lõppemas 2014–2020 toetusperiood. Osaleme mitme strateegiakava koostamises, oleme Maaeluministeeriumi partner Leaderi määruse uuendamisel ja peame läbirääkimisi nii poliitikute kui ka valitsusasutustega, et Leaderi lähenemist tulevikus ka teistele valdkondadele laiendada.

Paljudes teistes Euroopa riikides on juba sel perioodil Leaderi asemel CLLD programm ehk Community Led Local Development — kogukonna juhitud koha-

lik areng. See tähendab, et lisaks Euroopa Põllumajandusfondile ja Kalandusfondile rakendatakse kogukonnameetodit ka Euroopa Regionaalarengu- ja Sotsiaalfondi vahendite kasutamisel. Eri struktuuri-fondide vahendite osaline koondamine ühte fondi, mis on mõeldud arendama maaelu, võimaldab seni peamiselt keskelt suunatud vahendite paindlikumat ja eesmärgipärasemat kasutamist vastavalt piirkondlikule strateegiale ning toob otsustamise inimestele lähemale.

Olek aeg Eestiski loobuda hoiakust, et maaelu on ainult põllumajandus ja kalandus või et ainult Tallinnas ja keskselt saab tarku ja ettenägelikke otsuseid teha. Eesti on väike küll, aga siiski piisavalt mitmekesine, nii et sageli “ühe puuga” otsused kõigile ei sobi. Kui kohalikke rohkem usaldada, saab kvalitsesemad otsused.

Meie peamine missioon on näidata, kui palju on kogukonnad osanud selle suhteliselt väikese toetusrahaga korda saata (vt projektide kaarti maainfo.ee/index.php?page=3520). Näiteks uusi töökohti lubati luua umbes 200, tegelikult on neid enne perioodi lõppu loodud juba üle 500. Lisanduvad säilitatud töökohad, uued ideed

ja koostöövõrgustikud, mis toetavad maal elamist ja toimetulekut, nt piirkondlikud kaubamärgised Uma Mekk Võrumaal, Rohelisem märk Põlvamaal, Saaremaa Ehtne Toode, Läänemaa Toit; kohaturundusvõrgustikud Romantiline Rannatee, Virumaa Süda, Loo-de-Eesti jms. Leaderist on välja kasvanud kohvikutepäevad ja avatud talude päev, praegu näeme koos külaliikumisega Kodukant vaeva, et käima saada ka maal elamise päev, mis keskendub kohalikele teenustele ja võimalustele elada täisväärtuslikku elu väljaspool suurlinna.

Kuidas ühingu eesmärged ellu viiakse? Milliseid ressursse selleks vaja on?

Eesti Leader Liit ise on pisike — üks palgaline töötaja ja seitsmeliikmeline juhatus —, nii et meil on peamiselt koordineeriv roll. Tõelised ressursid peituvad võrgustikus: meie liikmeteks olevates vabariiklikust, keda on kokku 20, ja omakorda nende liikmetes, kelleks on iga piirkonna ettevõtjad, omavalitsused ja vabakonna esindajad. Juriidilistest isikutest liikmeid on Leaderi võrgustikul hetkel 1757, igaühe

taga omakorda suur hulk tegelikke inimesi ja tegutsejaid.

Mõnikord võrreldakse meie tegevusgrupe maakondlike arenduskeskustega ja eemalt vaadates neil tõesti teatav sarnasus on, mõlemad ju tegelevad oma piirkonna arendamisega. Aga sisu on üsna erinev, lihtsustatult võiks seda võrrelda olukorraga, kui kusagil on tekkinud probleem liigse prügiga. Riigile toetuva arenduskeskuse lahendus on koristaja palkamine, Leaderi lähenemisviis on korraldada koristustalgud. Inimesed teevad asju vabatahtlikkuse alusel ja nende läbiviimiseks on ette nähtud üsna pisike rahaline toetus, mida Leaderis nimetatakse elavdamiskuludeks.

Muudetakse paljuski mõtteviisi — kes talgutel käinud, see ise prahti maha ei viska või koristab oma metsatukka ka edaspidi. Samuti toovad sellised ettevõtmised inimesi kokku, nad suhtlevad, sõbrunevad ja mõistavad üksteist edaspidi paremini. See on uskumatu, kui palju eelarvamusi ja vaenu võib ühte pisikesse maakohta aegade jooksul koguneda.

Lisaks muidugi projektitoetused, mida iga piirkonnas tegutseja saab taotlema tulla — selleks ei pea olema tegevusgrupi liige — ja mille menetlemiseks on väga ranged reeglid. Rõhutan seda, kuna puutun üsna sageli kokku eelarvamusega, et raha jagatakse “omadele”. Kindlasti ei saa hindajate hulgas olla neid, kes on taotlejaga seotud, samas aga on hindajad kohalikud, kes olusid ja inimesi tunnevad, nii et “naabrivalve” kõigi projektide tegeliku sisu ja teostamise üle on täielik.

Kellele ja millist kasu teist on? Kuidas seda kasu mõõdate?

Leader kasvatab kogukondade initsiatiivi oma probleemide lahenduste otsimisel, soosib koostööd ja innovatsiooni. Alt üles lähenemisega projektitaotluste hulgas on selliseid, mille jaoks riiklike toetusskeemide väljatöötamiseni jõutakse alles aastaid hiljem (digiteerimine, kiire internet ja muu selline) või mis on nii unikaalsed, et teistesse programmidesse ei sobigi. Riiklike ettevõtlustoetuste reeglid lähtuvad enamasti linnapiirkondade võimalustest ja käivad mikroettevõtjatele üle jõu.

Projektidest on esikohal investeerin-gutoetused maaettevõtluse arendamiseks, samuti elujõulise kogukonna ja noorte-

valdkonna projektid ning kohaliku toidu või turismi edendamisele suunatud võrgustike toetamine.

Viimastel aastatel on märgatavalt suurenenud nende projektitaotluste hulk, mis ei ole Põllumajandusfondi jaoks prioriteetsed, nt sotsiaalvaldkond (hooldekodud, arstikeskused, teenused eakatele ja erivajadustega inimestele), kogukonna turvalisus (vabatahtlikud päästjad), keskkond ja haridus, alternatiivenergeetika.

Kas ja kuidas olete koostöös jõudnud paremate tulemusteni, kui oleksite üksi toimetades jõudnud?

Meie kõige olulisem koostööpartner on külaliikumine Kodukant, kellega koos tegime juba nimetatud maal elamise päeva. Osalesime ka nende eestvedamisel välja antava aasta küla tiitli hindamiskomisjonis ning suvisel suurüritusel Maapäeval ja selle manifesti koostamises. Samuti on meil eelmisest aastast kolmepoolne ühiste kavatsuste koostöölepe koos Eesti Põllumajandus-Kaubanduskajaga.

Maaelupoliitikaga seotud üritustel istume sageli kõrvuti ja toetame üksteise püüdlusi. Tundub, et maaelu teemad on viimase aastaga tõusnud oluliselt poliitilise areeni, ehk on selles ka meie ühise pingutuse vilju. Eesmärk on jõuda kõikides poliitikates “*rural proofing*”-põhimõtte rakendamiseni. See tähendab, et iga poliitilise otsuse korral tuleks läbi kaaluda ka see, kuidas see mõjutab regionaalseid aspekte — umbes nagu keskkonnamõju hindamine maainimese olukorda silmas pidades.

Mis on olnud suurim õnnestumine ja kuidas selleni jõudsite?

Saavutuste hulka saab lugeda poliitikute ja ametnike parema arusaamise sellest, mis kogukonnameetod üldse on. Kui eelmise finantsperioodi vahetusel ehk loodeti, et Maaeluministeerium suhtleb teiste ministeeriumidega ja esitleb ka Leaderi edulugu, siis nüüd oleme ohjad enda kätte võtnud ning suutnud panna mitme ministeeriumi esindajad omavahel suhtlema. Nende huvi kogukonna kaasamise vastu on suur. Seda toetab ka septembris vastuvõetud dokument “Eesti lähteseisukohad rahastamisp-

rioriteetideks”, mille viies poliitikaeesmärk on “kodanikele lähedasem Euroopa”, sisuliselt kogukonna juhitud kohalik areng.

Milline on olnud suurim õppetund ja miks?

Kui lähtuda maaelupoliitika kujundamise kogemustest, siis on vahest suurim õppetund see, et initsiatiivi võtmine on väga oodatud ja teretulnud. Ametnikud on avatud ja ootavad head sisendit oma dokumentidesse, aga enamasti ei ole valdkonnas tegutsevatel inimestel aega ja tahtmist oma teadmisi jagada. Tegelikult saab riigi kaugenemist inimestest ära hoida, kui mõlemal poolel avatud meelt hoida ja usaldust luua. Nii raske kui see ka ei ole, me püüame olla proaktiivsed ja arutada murekohad läbi juba enne, kui meilt küsitakse — sest siis on harilikult vastamisega juba väga kiire.

Milliste väljakutsete või võimalustega puutute kokku seoses maapiirkondades tegutsemisega?

Maapiirkonna eelis on kindlasti tervislikum ja stressivabam keskkond, otsekohe semad inimsuhted, vähem näilisust. Leaderi tegevusgrupp ei saakski mujal tegutseda, sest neile on oluline inimesi tunda ja nende lähedal olla. Minu kui võrgustiku koordineerija jaoks ei ole asukoht iseenesest oluline, aga vahest siiski on lisaväärtuseks mu oma kogemus maapiirkonna ettevõtjana. Väljakutseks on ajakulu, mis on seotud sõitmistega kohtumistele üle Eesti, kõige sagedamini ikka pealinna. Maaettevõtja jaoks on vähemalt minu kandis suurim probleem tööjõupuudus, ei ole lihtsalt kedagi appi võtta.

Mida tahaksite teistmoodi teha? Kellest või millest võiks selle saavutamisel kõige enam kasu olla?

Raske öelda. Vahel mõtlen, et meil võiks olla rohkem palgalisi töötajaid — üksi on raske kõike jõuda, hea oleks küsimusi läbi arutada ja nii edasi. Samas pean oluliseks, et meie võrgustik koosneb inimestest, kes on väga lähedalt tegeliku elu keskel, pole vaja veel rohkem minusuguseid jutustajaid ja ametnikke!

**Возможно в Таллинне,
возможно повсюду**
Стр. 4-5

**Депутат Рийгикогу от Ярвамаа
Лаури Ляэнеметс пишет в своем
эссе о том, что все возможно, если
захотеть и сделать сообща.**

Я родом из Таллинна, но в детстве проводил летние каникулы в Южной Эстонии, а последние шесть лет жил в Ярвамаа, в Вятса, как раз между Пайде и Тюри. Так что я видел жизнь в Эстонии с разных сторон, и это придало мне сил, чтобы запускать в Ярвамаа всевозможные инициативы, которые скорее ассоциируются с большим городом.

Зачастую люди делают возможности на те, что сработают в большом городе, и те, что для всей остальной Эстонии. Как будто бы инициативы в духе большого города невозможны в другом месте! В жизни все прямо наоборот: такой подход ограничивает нашу инициативность и лишает нас смелости.

Почти все, что возможно в Таллинне, можно осуществить и в других уголках Эстонии. А много чего и нельзя сделать в столице: в Таллинне ведь нет лесов, полей, болот и тишины. Дома всегда можно построить, а людей всегда можно пригласить. Люди – самое главное. Именно человек иницирует, строит, реализует, приглашает, вдохновляет, находит деньги и единомышленников.

Один из лучших примеров – Основная школа в Вятса, где в 2014 г. было 106 учеников и их число сокращалось. Будучи старейшиной волости, я помог поставить школе новые цели: стать двигателем прогресса и мыслить шире, а также активнее претворять в жизнь инновации в образовании. Теперь в школе 150 учеников, она сотрудничает с университетами, управляет сетью космических школ и ее директора зовут выступать на самой престижной международной конференции по образованию.

Другой эффективный инструмент – совместная деятельность. Я стараюсь готовить сани летом, и рассказываю о своих идеях заблаговременно – даю возможность привыкнуть! Спустя пару месяцев можно начинать! Так мы запустили у себя фестиваль квартирных домов (построенных на краю колхозно-

го поля). Слепили зимой больше тысячи снеговиков, и получился отличный аттракцион. А в рамках «Сделаем!» мы за один день построили в болоте дорогу длиной в два километра. Огромное преимущество маленького сообщества перед большим городом – отсутствие анонимности.

В Эстонии много таких маленьких активных сообществ, общественных объединений, самоуправлений и людей, которые каждодневно подтверждают своим примером, что все и везде возможно. Главное – дать себе свободу думать широко, и действовать сообща. У большей части проблем всегда есть и вторая сторона – сторона возможностей.

**Технология ради лучшего мира: как
укротить волка в овечьей шкуре?**
Стр. 36-39

**Окружающие нас технологии развиваются
с ошеломительной скоростью. Эксперт по
общественному влиянию Яан Апс задается
вопросом, как извлечь из них пользу для
гражданского общества.**

Сопутствующие развитию технологий лозунги зачастую утверждают, что благодаря прогрессу человечество будет лучше жить. При этом, технология прибавляет удобства, повышает

эффективность и результативность. Несмотря на очевидные прорывы, все больше людей задается вопросами о том, как полученные за счет технологии блага смогут компенсировать непосредственный ущерб или негативный побочный эффект? Например, если возьмем исключительно человеческое благополучие, то в этой сфере есть десятки проблем: недостаточная физическая активность, проблемы концентрации, травля в интернете и т.д.

Умное использование трендов может помочь нивелировать негативный эффект. И все же, иногда нужно абстрагироваться и смотреть на свою работу со стороны: как можно сделать это вдвое быстрее? Как лучше всего гарантировать информированность всей команды? Как лучше оформить рассказ о результатах нашей деятельности? Наверняка существует какое-нибудь технологическое решение, которое позволяет быстрее справиться с одной из таких задач. Как их найти? Можно прогуглить, или пообщаться с представителями других организаций. Например, многие НКО не знают, что Microsoft поддерживает действующие в общественных интересах объединения: организации могут подавать заявки на бесплатное программное обеспечение,

находить добровольцев из технологического сектора и т.д.

С новыми возможностями сопряжена и большая ответственность. НКО могли бы подавать другим пример в этой области. С развитием технологий связано растущее количество экологических проблем – добыча определенных металлов в большем объеме, излишнее потребление электричества и т.д. Все это ведет к изменению существующих экосистем и росту миграции в города в развивающихся странах. То борьба с изменением климата в некоторых регионах может даже привести к более печальным последствиям. Следует признать, что ответственным решением было бы сокращение потребления, а не постоянное переключение с одной технологии на другую.

Ясно, что инновационный волк в овечьей шкуре из технологий уже пробрался в наши дома. Ни одно НКО не сможет его прогнать, потому что в одиночку невозможно противостоять глобальным трендам. Однако мы вместе можем сделать так, чтобы волк не кусался: чтобы различные НКО направили новые технологические возможности на решение существующих общественных проблем, минимально порождая при этом новые.

Определены деятели года и добровольцы года 2019

См. фото на задней стороне журнала

7 декабря на мызе Саку президент наградила добровольцев года и деятелей года гражданского общества в разных категориях.

Общественное объединение года – «Невидимые животные»

«Невидимые животные» за короткое время сумели выстроить устойчивую, успешно вовлекающую много добровольцев, успешную в своей работе и заметную организацию.

Человек миссии года – Дмитрий Рыбаков

Дмитрий Рыбаков – учитель истории и обществоведения, который в ходе работы в ряде русскоязычных школ Таллинна внес заметный вклад в инте-

грацию русскоговорящей молодежи в эстонское общество.

Представитель власти года – министерство социальных дел

В этом году министерство социальных дел подало пример продуманным и прозрачным выбором стратегических партнеров.

Голос года – Fridays for Future Eesti

Fridays for Future Eesti – часть всемирного молодежного движения, вдохновленного шведской школьницей Гретой Тунберг, которое призывает предпринять более решительные шаги для сдерживания климатической катастрофы.

Мотиватор года – Vunki mano!

На инициированном Выруским центром развития дискуссионном мероприятии Vunki mano! люди совместно и инновационно обсуждают планы, касающиеся всего уезда.

Пионер года – община и молодежные работники Тарту

После прошедшей в тартуском молодежном центре Лилле дискуссии об ЛГБТ, последователи угрозы насилия и организованная партией власти демонстрация, против которой решительно выступили тартуские молодежные работники.

Добровольцы года:

- **Урмас Сарья**, лидер Сельского общества Люубинитса
- Помощник особых олимпийцев **Мерли Ильвес**, Эстонское объединение особой олимпиады
- Мастер по работе с древесиной **Кирке Райдметс**, Фонд природы Эстонии
- Вечный активист **Ааре Эрнес** из добровольческой команды спасателей в Эммасте
- Дизайнер **Яакко Матсалу**, JCO Design, Фонд добрых дел, Инкубатор Nula
- **Яне Койтлепп**, из округа Сакала Найскодукайтсе
- **Эва Лепик**, доброволец НКО Wikimedia
- **Вийве Лехтла**, лидер Женского общества в Кыпу

Наставники добровольцев года:

- **Эве Петерсон** и Эстонский союз родителей детей больных раком, инициатор Утиного ралли и опорного центра для детей больных раком и их родителей
- **Юри Нурк**, добровольный защитник рыб
- Руководитель добровольцев **Моника Шульц**, НКО «Старший брат, старшая сестра»
- **Марио Луик**, лидер деревенского общества в Вайнупеа

Предприятие года: Telia Eesti AS

Pidulistele esines folgiuundaja, Trad.Attacki ja veel tosina ansambli kitarrist ning laulja Jalmar Vabana.

Tunnustused andis üle president Kersti Kaljulaid. Ühena aasta vabatahtlike juhendajatest tunnustati kogunud kalakaitsjat Jüri Nurka.

Aasta missiooniinimese preemia pälvis ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja Dmitri Rõbakov.

Fotod: Mattias Tammets, VPK

Hõissa, laureaadid!

Kodukant ja Vabaühenduste Liit panid preemiad ühte kappi! Ühiselt tunnustati tänavu aasta vabatahtlikke ja kodanikuühiskonna aasta tegijaid.

Aasta häälena tunnustati noori, kes algatasid rootslanna Greta Thunbergi innustusel liikumise Fridays for Future Eesti.

Aasta vabaühenduse tiitliga kaasneva 5000-eurose toetuse sai Kodanikuühiskonna Sihtkapitalilt Nähtamatud Loomad.

Aasta vabatahtlike nimel pidas kõne aasta vabatahtlikesõbralikema ettevõttena tunnustatud Telia Eesti kommunikatsioonijuht Katrin Isotamm.

Oma kõnes tunnustas president kodanikuühiskonda ning kutsus teisigi üles tunnustatuist eeskuju võtma.

